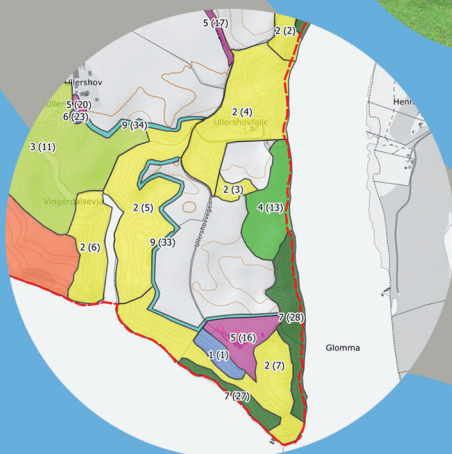

Skjøtselsplan for Nestangen i Nes kommune, Akershus

Ulrika Jansson og Terje Blindheim

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag fra Nes kommune i Akershus utarbeidet skjøtselsplan for Nestangen. Skjøtselsplanen har som målsetting å beholde eller øke de biologiske verdiene i området ved å foreslå skjøtselstiltak og hensyn. Det er kartlagt totalt 29 naturtypelokaliteter fordelt på 12 ulike naturtyper og 20 naturtypeutforminger. Forslag til skjøtsel er delt inn i 36 delområder fordelt på ni skjøtselssoner.

Nøkkelord

Nes
Akershus
Nestangen
Forvaltning
Skjøtselsplan
Rødlistearter
Vegetasjonstyper
Fremmede arter
Ravinedal
Naturbeitemark

Omslag

FORSIDEBILDE:

Øvre: Rødiskivevokssopp
Midtre: Gammel selje ved kirkeruinene
Nedre: Utsnitt av skjøtselssonekart
Alle fotos: Terje Blindheim

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN:1504-6370

ISBN: 978-82-8209-644-7

BioFokus-rapport 2018-4

Tittel

Skjøtselsplan for Nestangen i Nes kommune, Akershus

Forfatter

Ulrika Jansson og Terje Blindheim

Dato

25.04.2018

Antall sider

70 sider inkl. vedlegg

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Nes kommune, Akershus

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

Referes som

Jansson, U. og Blindheim, T. 2018. Skjøtselsplan for Nestangen i Nes kommune, Akershus. BioFokus-rapport 2018-4. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 2295 8598

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen BioFokus har på oppdrag fra Nes kommune i Akershus laget et forslag til skjøtselsplan for Nestangen som er avgrenset av Vormå, Glomma og E16 i Nes kommune. Tiril Wormdal Selboe har vært kontaktperson hos oppdragsgiver. Ulrika Jansson har vært prosjektansvarlig, og BioFokus' kontaktperson mot Nes kommune. Terje Blindheim og Ulrika Jansson har bidratt med mesteparten av feltarbeidet, mens Ole Jørgen Lønnve har utført noe av feltarbeidet knyttet til naturverdier. Deler av naturtypekartleggingen som ligger til grunn for arbeidet ble utført i 2016 av Øivind Gammelmo. Terje Blindheim og Ulrika Jansson har vært ansvarlige for utarbeidelse av skjøtselsforslag og rapport.

BioFokus har valgt å fokusere på eksisterende naturverdier, potensial for restaurering og muligheter for å tilpasse driften i området på en måte som er positiv for biologisk mangfold. Arbeidet er gjort parallellt med kartlegging av naturtyper i raviner i Nes kommune som har pågått i 2016 og 2017. Forslag til skjøtsel som gis i denne rapporten er basert på vår samlede kompetanse om naturforholdene i raviner i Nes spesielt og på Romerike generelt.

Under arbeidet har BioFokus hatt løpende kontakt med oppdragsgiver. Det har vært avholdt et midtveiesmøte og et grunneiermøte som BioFokus har deltatt på. Vi retter en stor takk til Nes kommune ved Tiril Wormdal Selboe som har gitt oppklarende tilbakemeldinger på spørsmål.

Oslo, 25.04.2018

Ulrika Jansson

Sammendrag

Nestangen avgrenses av elvene Vorma og Glomma og E16. Utgangspunktet for utformingen av en skjøtelsesplan for dette området spesielt er områdets status som helhetlig kulturlandskap, IID KF00000167 i Naturbase. Området er også en av 17 forslag til hensynssoner i kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer 2017-20130 i Nes kommune, Akershus (Nes kommune (Ak) 2017) og er avsatt som hensynssone i kommuneplanens arealdel. Nestangen utgjøres av et variert kulturlandskap med jorder, beiter, naturbeitemark og mer og mindre påvirket skog. De biologiske verdiene i området er knyttet både til tradisjonelt hevdet kulturmark, gamle trær, dammer og naturskogspeget skog. Historisk bruk av området med ekstensivt beite og/eller slått har bidratt til å forme den artsrike vegetasjonen. Deler av den gamle kulturmarken skjøttes fortsatt tradisjonelt og ekstensivt, mens andre deler har vært gjødslet, plantet igjen eller er i ferd med å gro igjen.

BioFokus har på oppdrag fra Nes kommune i Akershus utarbeidet et forslag til skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune som fokuserer på å beholde eller øke de biologiske verdiene i området. Planen oppsummerer kjente naturverdier i området, bruksinteresser, kjente trusler mot verdiene og tiltak mot identifiserte trusler.

For å oppnå målet om å beholde eller øke de biologiske verdiene er det nødvendig med skjøtselstiltak. Området er delt inn i ni skjøtselssoner. For hver sone er det formulert skjøtselsmål og for hvert delområde er det foreslått skjøtselstiltak.

Sone 1. Slåttemark. Hovedtiltak er rydding av kratt og slått.

Sone 2. Naturbeitemark. Hovedtiltak er rydding av skog, beite med moderat beitetrykk med lette dyr og å unngå gjødsling.

Sone 3. Hagemark. Hovedtiltak er rydding av skog og beite med moderat beitetrykk.

Sone 4. Skog med tilpasset bruk. Hovedtiltak er hyggesfritt skogbruk og ekstra hensyn.

Sone 5. Gamle trær. Hensyn til trær, inkludert døde partier og rotsonen.

Sone 6. Dam. Hovedtiltak er å overvåke gjengroing.

Sone 7. Skog med naturskogskarakter. Fri utvikling.

Sone 8. Ugjødslet beitemark. Hovedtiltak er å unngå gjødsling og å beite med moderat beitetrykk.

Sone 9. Urterik kant. Hovedtiltak er etablering av urterik vegetasjonsstripe og deretter årlig slått.

INNHOLDSFORTEGNELSE

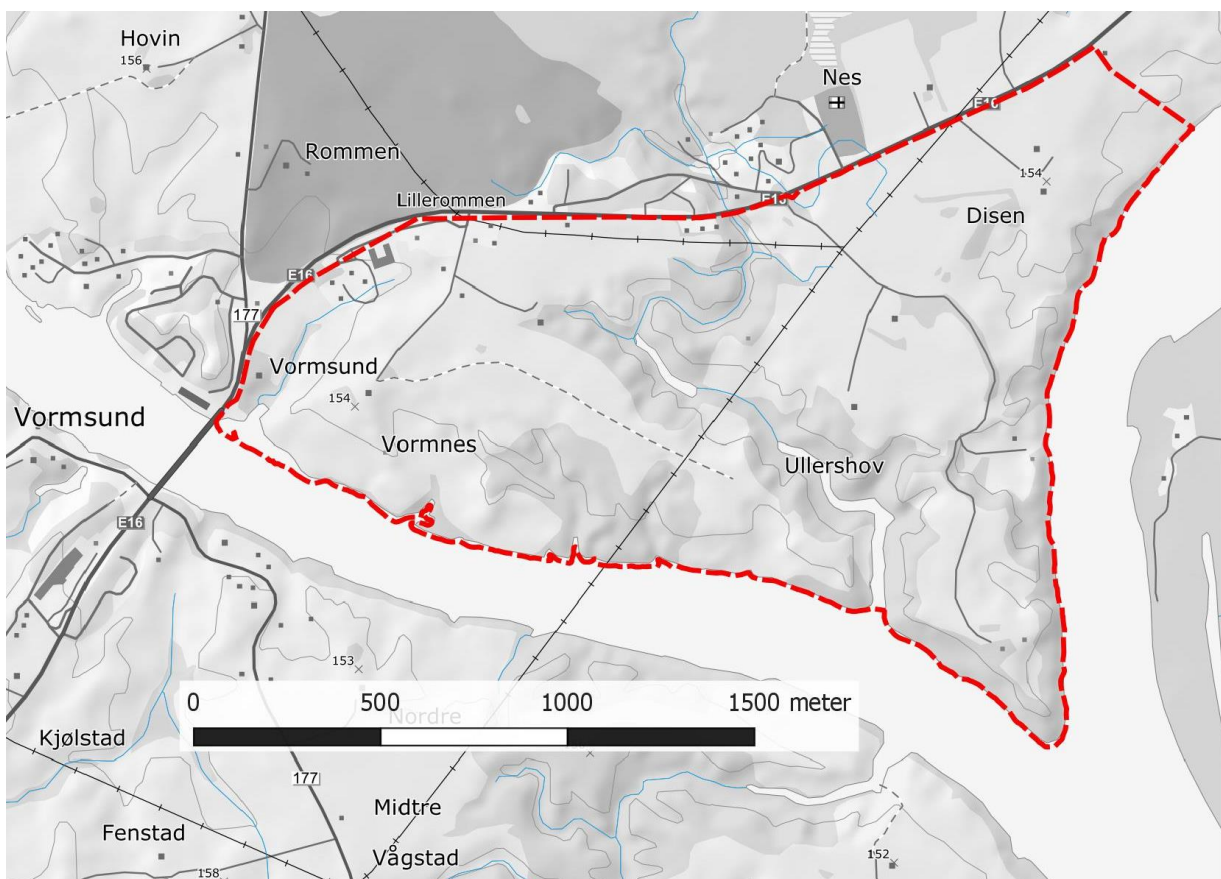
FORORD	2
SAMMENDRAG	3
1 INNLEDNING	5
1.1 AVGRENSNING AV OMRÅDET	5
1.2 BAKGRUNN	6
1.3 MÅLSETTING FOR SKJØTSELSPLANEN	7
2 BRUKSHISTORIE OG BIOLOGISK MANGFOLD	8
3 DAGENS STATUS	10
3.1 KUNNSKAPSSTATUS	10
3.2 KARTLAGTE NATURTYPER	10
3.3 TRUEDE NATURTYPER	13
<i>Ravinedaler og leirskredgroper</i>	<i>13</i>
<i>Kulturmarkseng.....</i>	<i>13</i>
<i>Mandelpilkratt.....</i>	<i>13</i>
<i>Beiteskog.....</i>	<i>14</i>
3.4 ARTSMANGFOLD	14
<i>Fugler</i>	<i>15</i>
<i>Karplanter</i>	<i>16</i>
<i>Beitemarkssopp</i>	<i>16</i>
<i>Andre arter</i>	<i>16</i>
3.5 BRUK AV OMRÅDET	17
4 FORVALTNING AV NESTANGEN	18
4.1 TRUSLER MOT NATURVERDIENE	18
<i>Endringer i landbruket</i>	<i>18</i>
<i>Fremmede arter</i>	<i>18</i>
<i>Forsøpling.....</i>	<i>19</i>
4.2 RESTAURERING	19
4.3 SKJØTSELSSONER	19
<i>Sone 1 - Slåttemark</i>	<i>21</i>
<i>Sone 2 – Naturbeitemark</i>	<i>22</i>
<i>Sone 3 – Hagemark</i>	<i>29</i>
<i>Sone 4 – Skog med tilpasset bruk</i>	<i>31</i>
<i>Sone 5 – Gamle trær</i>	<i>34</i>
<i>Sone 6 – Dammer</i>	<i>38</i>
<i>Sone 7 – Skog med naturskogskarakter</i>	<i>41</i>
<i>Sone 8 – Ugjødset beitemark</i>	<i>45</i>
<i>Sone 9 – Urterik kantsone</i>	<i>48</i>
5 REFERANSER	49
VEDLEGG 1: KARTLAGTE NATURTYPER	50
VEDLEGG 2. RØDLISTEARTER.....	68
VEDLEGG 3: FREMMEDE ARTER OG SVARTLISTEARTER	69
VEDLEGG 4. SKJØTSELSSONEKART I A3	70

1 Innledning

1.1 Avgrensning av området

Skjøtelsesplanen beskriver naturverdier og foreslår tiltak for det helhetlige kulturlandskapet Nestangen som består av et nes avgrenset av Glomma i øst og Vorma i sør der disse to elvene møtes. Europavei 16 danner grensen for det vurderte området mot nord. Landskapet er variert, med slettelandskap, ravinedaler og elvebredder. Nestangen er forholdsvis representativt for markslagssammensetningen i mye av ravinelandskapet på Romerike. Det består i hovedsak av en mosaikk av fulldyrka mark, ravinebeiter og skogsmark. Korn og gressproduksjon dominerer på slettene. Enkelte ravinedaler beites fortsatt, og beitebakkene er stedvis fint utformet med søyleformet einer. I tillegg inngår mindre arealer med store gamle trær, dammer og parkanlegg. Hele området ligger på dype marine hav- og fjordavsetninger og løsmassene i området består først og fremst av leire. Figur 1 viser det 2,3 km² store vurderingsområdet med rød stiplet strek.

Det sentrale kulturminnet er Nes kirkeruiner, men hele området er rikt på kulturminner i form av gårdsmiljøer, bygninger, gravhauger, hageanlegg og rasgroper (Nes kommune (Ak) 2017).

Figur 1. Kart over Nestangen øst for Vormsund i Nes kommune. Vurderingsområdet som rapporten omhandler er vist med rød stiplet linje.

1.2 Bakgrunn

Utgangspunktet for utformingen av en skjøtelsesplan for dette området spesielt er områdets status som helhetlig kulturlandskap, IID KF00000167 i Naturbase. I første halvdel av 1990-tallet ble Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap gjennomført etter initiativ fra Miljøverndepartementet. Målet var å utarbeide en oversikt over særlig verdifulle kulturlandskap i Norge og ønsket var å identifisere større, helhetlige kulturlandskap med både kulturhistoriske og biologiske/økologiske verdier. Feltarbeidet ble i hovedsak gjennomført i perioden 1992-94 og en liste med prioriterte områder ble publisert av Fylkesmannen i 1994 (Flatby 1994). Nestangen var en av lokalitetene på denne listen og den eneste i Nes kommune.

I St.prp. nr. 1 (2004-2005) framholdt Landbruks- og matdepartementet (LMD) at: "departementet legg opp til ein styrkt og samla strategi for å ta vare på viktige kulturlandskap og verne om dyrka og dyrkbar jord." Ett av tre fastsatte hovedmål er at: "spesielt verdifulle kulturlandskap skal vere dokumenterte og fått ein særskilt forvaltning innan 2010." I oppdragsbrev av 13. juli 2006 ber LMD og Miljøverndepartementet (MD) fagetatene Statens Landbruksforvaltning (SLF), Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Riksantikvaren (RA) å operasjonalisere dette miljømålet innen 1. juli 2007. SLF ble satt til å lede og koordinere arbeidet og dette resulterte i en rapport (Statens landbruksforvaltning et al. 2007). I brev av 13. november 2007 sluttet Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet seg til disse anbefalingene, men ville at områdene skulle begrenses til 20 representative kulturlandskap omtalt som "utvalgte kulturlandskap i landbruket" (Statens landbruksforvaltning et al. 2008).

Lokalitetene som ble prioritert i Flatby sin rapport fra 1994 og andre fylkesrapporter over viktige kulturlandskap, men som ikke ble valgt ut som utvalgt kulturlandskap, ble definert som helhetlige kulturlandskap og verdisatt med tanke på kulturhistorisk interesse og interesse for biologisk mangfold. For Nestangen er begge vurdert til å være svært interessante. Våre undersøkelser i forbindelse med utarbeidelse av denne rapporten viser imidlertid at de biologiske kvaliteten kanskje ikke er fullt så høye som tidligere vurdert.

Området er avsatt til hensynssone med tilhørende bestemmelser i kommuneplanens arealdel. Det er også en av 17 forslag til hensynssoner i kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer 2017-2030 i Nes kommune, Akershus (Nes kommune (Ak) 2017). I denne planen er følgende begrunnelse for valg av hensynssonen gitt:

«Nestangen er kanskje et av de områdene i Nes kommune som er rikest på kulturminner. Man kan i landskapet lese de lange linjene kirkeruinen og gravhaugene bidrar til. Landskapet er i stor grad et landbrukslandskap, hvor tradisjonelle driftsformer i jordbruket som beite er holdt i hevd. Landskapet er preget av store gårder som viser en utvikling i landbruket. Bygninger fra 1700-, 1800-, og 1900-tallet er igjen med på å gi hensynssonen en tidsdybde og lesbarhet i utviklinga. Av viktige kulturminner nevnes svalgangsbygningen på Ullershov Nordre, midtkammerbygningene på Leir, Disen, Ullershov Nordre, Ullershov Søndre og Søndre Vormnes. Alle gårdene har eldre stabbur og driftsbygningen som også er med på å bygge opp under helheten i kulturmiljøet på Nestangen. Villaen på Glomnes er en av få bygninger i Nes som er bygget i jugendstil. Andre viktige elementer i landskapet er furua som står på gravhaugen på Ullershov Nordre, vegen ned til ruinen med store trær er viktige markører i landskapet og derfor viktige å bevare.»

I samme kommunedelplan står følgende om Nestangens beliggenhet og historie:

«Hensynssone Nestangen ligger i Vormsund og er neset der elvene Glomma og Vorma møtes. Hensynssonen avgrenses vesentlig av E16 i vest og nord. Området omfatter sju gårder og enda flere eiendommer. De sju gårdene danner sammen med kirkeruinen og landskapet begrunnelsen for sonen. Området er preget av kulturlandskap med jorder og beiter. Nestangen er det gamle maktsenteret i kommunen. I tillegg til kirkeruinen ligger også nye Nes kirke innenfor hensynssonen.

Kort historikk

Nes kirkeruin var fram til et lynnedslag i 1854 sognets hovedkirke. Kirken ble opprinnelig bygget i romansk stil, hvor den eldste delen er fra 1100-tallet, men den fikk sin nåværende form som korskirke i 1697. I 1854 valgte man ikke å bygge opp igjen kirken på grunn av rasfaren på neset der Vorma og Glomma møtes. Den nye hovedkirken ble bygget lenger inn på andre siden av dagens E16. Gårdene som ligger i landskapet rundt ruinen forteller historien om et landbrukslandskap med stor rikdom og store gårder. Ullershov-gårdene viser til at området har vært viktig for gudedyrkelse lenge før kristningen av Norge. Altså kan området vise til en religiøs kontinuitet. Ullershov-gårdene fikk sin nåværende plassering etter et leirskred i 1725 hvor de tidligere tunene gikk i elva. Disen gård ble på denne tiden prestegård på grunn av sin sikrere plassering lenger unna neset. Søndre Vormnes gård er tidligere lensmannsgård med tingstue. Vormsund gård har tjent som sundsted i mange år før man fikk bygget bru i Vormsund. Etter at brua kom, ble det etablert et landhandleri på gården. Ved det gamle Herredshuset Lillerommen ligger også det gamle posthuset som er bygget i enkel jugendstil.»

1.3 Målsetting for skjøtselsplanen

Kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer angir detaljert hvilke ulike kulturverdier som er særlig viktige for området, men omtaler i liten grad de biologiske kvalitetene ved området. For å forvalte området både for å fremme kulturverdier og naturverdier var det derfor ønskelig å lage en skjøtselsplan med fokus på å beholde og øke de biologiske verdiene på Nestangen. Skjøtselsforslagene i denne rapporten er ikke juridisk bindende, men utgjøres av faglige råd til kommune og grunneiere med sikte på å beholde eller øke det biologiske mangfoldet på Nestangen.

Målsettingen for denne skjøtselsplanen er å:

- Holde kulturlandskapet åpent og hindre gjengroing.
- Holde kulturavhengige naturtyper i planområdet i god hevd gjennom tilpasset skjøtsel.
- Tilbakeføre utvalgte beite- og slåttemark.
- Opprettholde artsmangfoldet i området.
- Hindre spredningen av fremmede arter i planområdet.
- Ta hensyn til kulturminner i planområdet. Nes kirkeruiner skal fremheves i landskapet.
- Artsrike naturtyper tas hensyn til i landbruksdriften i området.

2 Brukshistorie og biologisk mangfold

Utarbeidelse av skjøtelsesplaner og forvaltningsplaner handler ofte om å gjenskape kvaliteter som fantes i et område i en gitt tidsepoke. Hvilken type bruk eller eventuelt fravær av bruk har vært mest optimal for arts mangfoldet i et område? Kan målrettet skjøtsel gjenskape egenskaper fra ulike perioder som har huset ulike typer arter?

Nestangen har gjennomgått store forandringer gjennom mer enn 1000 års aktiv brukshistorie. I det tradisjonelt hevdede kulturlandskapet var urterike blomsterenger et vanlig innslag og den tradisjonelle landbruksdriften med ekstensiv hevd uten gjødsling og sprøyting har lagt grunnlag for mange av de arter av karplanter, insekter og beitemarkssopp som vi fortsatt finner på deler av Nestangen i dag. Innføringen av kunstgjødsel i jordbruket har gitt endringer i kulturmarkas egenskaper her som alle andre steder i landet, med redusert biologisk mangfold som resultat i de areal som har vært gjødslet. Areal som ikke har vært gjødslet, eller der gjødsling har vært sparsom eller funnet sted lenge tilbake har fortsatt en artsrik flora og fauna. I nyere tid (andre halvdel av 1900-tallet) har bakkeplanering av ravedaler gitt endringer i både landskapsform og de planerte områdenes egenskaper. I tillegg til kulturpåvirkningen, som menneskene som har levd her har hatt god kontroll på, har de levd i et område som hele tiden også formes av vannets virkning på løsmassene i området. Glomma og Vorma graver i kantsonene noe som medfører ras og med det endringer i bruken av området. Små bekker og kilder eroderer løsmassene som over tid gir landskapsendringer.

Vår kunnskap om det biologiske mangfoldet på Nestangen gjennom historien er svært begrenset, men det er rimelig å anta at urterike naturbeitemarker og slåttemark har vært langt vanligere for en del år tilbake enn de er i dag. Bare drøyt 1 % av det undersøkte arealet er i 2017 vurdert å ha beitemarkskvaliteter som i mindre grad er påvirket mye av gjødslingseffekter og bakkeplanering. Før krigen var denne naturtypen trolig langt vanligere og med det også arter som var knyttet til urterik engmark som karplanter, sopp og insekter.

Det blir i mange sammenhenger hevdet at ravinene har vært helt treløse i tidligere tider og særlig under og litt etter krigen når matknipa var stor. Bildene under viser arealbruken på deler av Nestangen i 2011 og i 1937. Disse viser at mye av de samme arealene var skogdekt for 80 år siden som de som er det i dag. Det er derfor ikke sikkert at alle arealer som i dag fremstår som skog har vært åpen kulturmarkseng før dagens skog vokste til. Det som er sannsynlig er at mye av skogen tidligere i større grad var av en lysåpen type som i større grad ble beitet enn det som er tilfelle i dag. Dyra som beitet var lettere enn dagens storfe, noe som ga mindre tråkkslitasje og erosjon i sesonger med mye nedbør.

Figur 2. Flyfoto over Nestangen med omegn fra 1937 øverst og 2011 nederst. Bildet fra 2011 er tatt før løvsprikking slik at kun de grandominerte delene av skogen går tydelig frem.

3 Dagens status

3.1 Kunnskapsstatus

Naturkvalitetene på Nestangen er først og fremst kjent gjennom kartlegging av naturtyper etter DN håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007). Deler av området ble dekket av naturtypekartleggingen som ble utført i Nes kommune i 2002 og 2003 (Reiso 2003). All skog ble ikke kartlagt innenfor området i forbindelse med skogkartleggingene i kommunen (Reiso 2004a, b). I 2016 ble den største ravinen på Nestangen kartlagt (Gammelmo et al. 2016). Flere av de tidligere avgrensede lokalitetene har blitt kvalitetssikret med tanke på avgrensning, omtale og verdivurdering i forbindelse med dette prosjektet og den pågående kartleggingen av raviner i Nes kommune i 2016-18. I tillegg er noen nye arealer kartlagt i 2017 som ikke er avgrenset tidligere. Enkelte MiS-figurer er også kartfestet på Nestangen.

Når det gjelder arter er det tilført kunnskap gjennom naturtypekartleggingen i området over flere år og for fugl gjennom utallige besøk av fugletittere gjennom en rekke år. Kunnskapen kan sies å være rimelig god kun for fugl og karplanter, mens det for andre grupper kun finnes noe sporadisk dokumentasjon. Det er ikke utført rettet artskartlegging for noen artsgrupper i forbindelse med naturtypekartlegging i området, men arter som er sjeldne eller som kjennetegner et område er beskrevet og funn av rødlistearter er lagt inn på Artskart. Kapittelet om Artsmangfold under utdyper kunnskapen om dette temaet.

Kvartærgeologiske forhold er kjent fra NGU sitt løsmassekart, fra ravinekartlegging i området (Gammelmo et al. 2016) og gjennom generell kunnskap om påvirkning på raviner på Romerike.

3.2 Kartlagte naturtyper

Det er totalt kartlagt 29 ulike naturtypelokaliteter i henhold til DN håndbok 13 og disse er fordelt på 3 hovednaturtyper, 12 naturtyper og 20 naturtypeutforminger, se Tabell 1 for en oppsummert oversikt over typene og deres arealfordeling og Figur 1 for deres geografiske beliggenhet. Tabell 2 lister sentrale egenskaper ved alle de 29 naturtypelokalitetene. Det samlede arealet av lokalitetene er 609,6 daa, men det absolutte arealet er 519,6 daa da enkelte lokaliteter overlapper i ravinedalene. Dvs. at naturtypeavgrenset areal utgjør 22,5 % av undersøkelsesområdet. Naturtypelokaliteter med biologiske verdier dekker kun 7,4 % av undersøkelsesområdet. 4 lokaliteter med et samlet areal på 365 daa er gitt høyeste verdi, svært viktig. 18 lokaliteter er vurdert som viktige (22 daa), mens 7 lokaliteter er vurdert som lokalt viktige (24 daa).

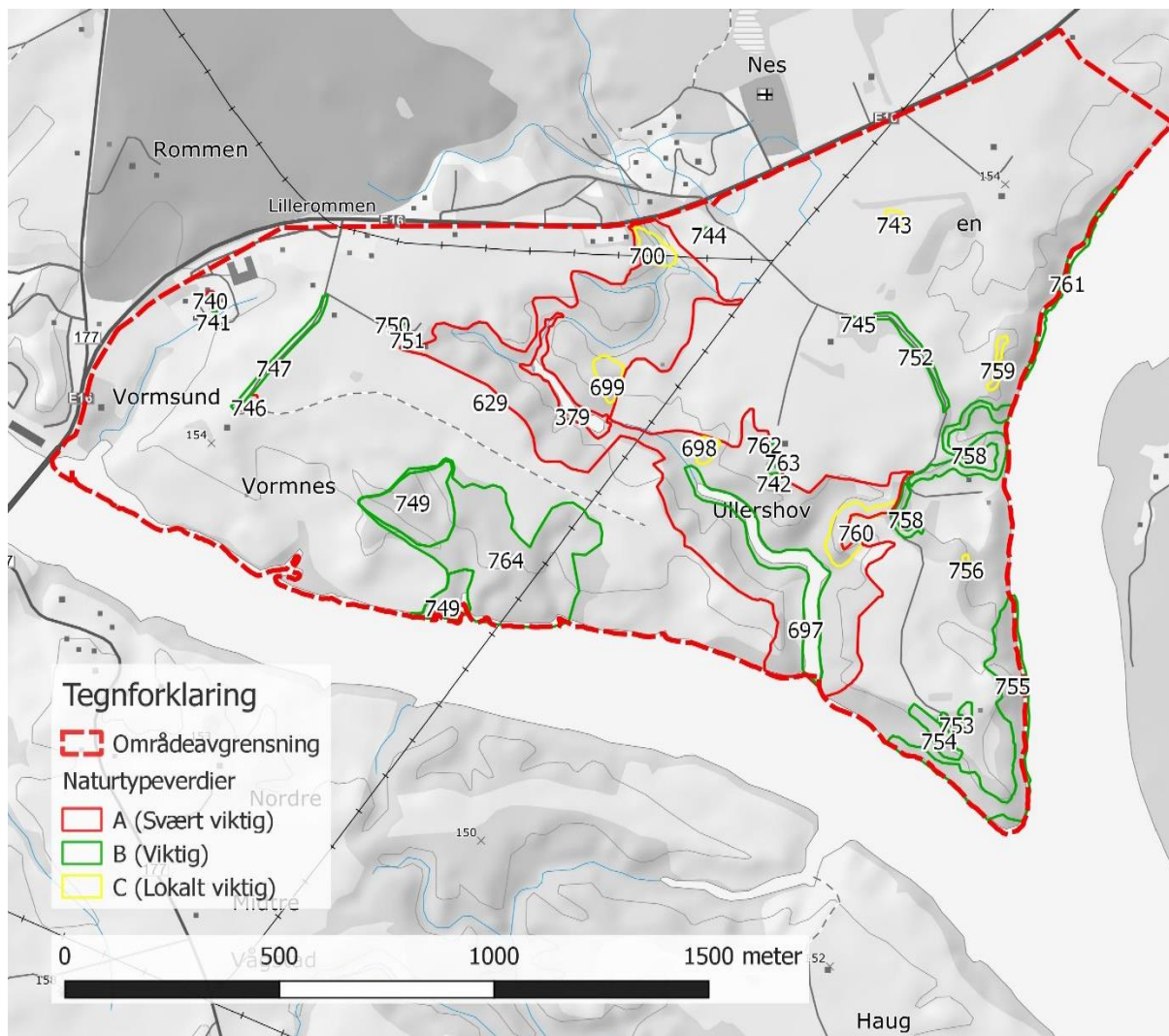
Tabell 1. Kartlagte naturtyper oppsummert på type, antall og areal.

Hovednaturtype	Naturtype	Utforming	Antall	Areal (daa)
Geotoper	Ravinedal	Ravinedal i marin leire med gjennomgående bekk	2	439
Ferskvann/våtmark	Dam	Eldre fisketom dam	2	11
		Gårdsdam	4	2,4
	Evjer, bukter og viker	Evje	1	24
Ferskvann/våtmark totalt			7	37,4
Kulturlandskap	Hagemark	Rik hagemark med boreale trær	1	2
	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	3	26
	Parklandskap	Alléer	2	9
		Parker	1	2
	Slåttemark	Lågurtslåtteeeng	1	5
	Store gamle trær	Alm	1	0,2
		Bøk	1	0,2
		Eik	1	0,2
		Furu	1	0,2
		Osp	1	0,2
		Spisslønn	1	0,2
Kulturlandskap totalt			14	45,2
Skog	Flommarksskog	Mandelpilkratt	1	5
	Gammel boreal lauvskog	Gammel gråorheggskog	1	37
		Gammelt ospeholt	1	1
	Gammel granskog	Gammel lavlandsgranskog	2	10
	Gammel lavlandsblandingsskog	Ravine-blandingsskog	1	35
Skog totalt			6	88
Totalt			29	609,6

Tabell 2. Oversikt over sentrale egenskaper ved alle de 29 registrerte naturtypelokalitetene. Nummer i venstre kolonne referer til nummer på kart i Figur 3.

Lok. nr	Områdenavn	Hovedtype	Naturtype	Utforming	Verdi	Areal
379	Vormnes ("tjern" øst for)	Ferskvann/våtm ark	Dam	Eldre fisketom dam	A	10
629	Vingersdalen	Geotoper	Ravinedal	Ravinedal i marin leire med gjennomgående bekk	A	354
697	Vingerdalsevja	Ferskvann/våtm ark	Evjer, bukter og viker	Evje	B	24
698	Søndre Ullershov	Kulturmark	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	C	2
699	Vingersdalen S	Skog	Gammel granskog	Gammel lavlandsgranskog	C	5
700	Vingersdalen N	Skog	Gammel granskog	Gammel lavlandsgranskog	C	5
740	Doktorbakken 8 I	Kulturmark	Store gamle trær	Eik	A	0,2
741	Doktorbakken 8 II	Kulturmark	Store gamle trær	Bøk	B	0,2
742	Søndre Ullershov	Ferskvann	Dam	Gårdsdam	B	1
743	Nordre Ullershov beitemarksdam	Ferskvann	Dam	Eldre fisketom dam	C	1
744	Ullershovvegen nord	Kulturlandskap	Store gamle trær	Furu	B	0,2
745	Nordre Ullershov	Ferskvann	Dam	Gårdsdam	B	0,2
746	Vormnes	Ferskvann/våtm ark	Dam	Gårdsdam	A	1
747	Vormnesvegen	Kulturlandskap	Parklandskap	Alléer	B	5
749	Vormnes øst II	Skog	Gammel lavlandsblandingsskog	Ravine-blandingsskog	B	35
750	Nordre Vormnes I	Ferskvann/våtm ark	Dam	Gårdsdam	B	0,2
751	Nordre Vormnes II	Kulturmark	Store gamle trær	Osp	B	0,2
752	Ullershovvegen	Kulturlandskap	Parklandskap	Alléer	B	4
753	Nes kirkeruiner	Kulturlandskap	Parklandskap	Parker	B	2
754	Nes kirkeruiner V	Kulturlandskap	Slåttemark	Svak lågurt slåttefukteng	B	5

755	Nestangen	Skog	Gammel boreal lauvskog	Gammel gråorheggskog	B	37
756	Ullershovfallet S	Skog	Gammel boreal lauvskog	Gammelt ospeholt	C	1
758	Ullershovfallet	Kulturmark	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	B	16
759	Ullershovfallet NII	Kulturmark	Hagemark	Rik hagemark med boreale trær	C	2
760	Søndre Ullershov SV	Kulturmark	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	C	8
761	Disen Ø	Skog	Flommarksskog	Mandelpilkratt	B	5
762	Ullershov I	Kulturmark	Store gamle trær	Alm	B	0,2
763	Ullershov II	Kulturmark	Store gamle trær	Spisslønn	B	0,2
764	Vormnes øst III	Geotoper	Ravinedal	Ravinedal i marin leire med gjennomgående bekk	B	85

Figur 3. Kartet viser de 29 kartlagte naturtypelokalitetene og deres verdi. Nummer på lokalitetene referer til nummer i Tabell 2.

3.3 Truede naturtyper

Ravinedaler og leirskredgroper

Naturtypen Ravinedal er i Artsdatabankens rødliste over naturtyper rødlistet som en sårbar naturtype (VU) da denne landskapsformen over tid har vært i sterk tilbakegang på grunn av bakkeplanering, nedbygging, infrastrukturtiltak, utfyllinger m.m. (Lindgaard og Henriksen 2011). Mange av disse påvirkningsfaktorene er fortsatt aktive og fremtidig planlagt påvirkning på denne landskapstypen er betydelig. Trusselnivået er derfor ikke avtakende, men økende.

Innenfor vurderingsområdet på Nestangen er to lokaliteter av denne naturtypen/geotopen avgrenset og de utgjør til sammen 439 daa. Den største har fått verdi som svært viktig (A verdi), mens et system med flere noe mindre daler som vender mot Vormå har fått verdi som viktig (B verdi). Begge ravinedalene inneholder andre naturtyper av skog, våtmark og kulturmark.

Leirskredgroper er rødlistet som nær truet (NT) (Lindgaard og Henriksen 2011). På Nestangen er det ikke gjort et målrettet søk etter den geotopen, men det er flere steder spor i landskapet etter større og mindre leirras. En tydelig leirskredgrop ligger ved Ullershovfallet, der skredkanten inngår i areal målsatt som naturbeitemark. Et annet leirras har snevret inn ravinedalen Vingersdalen slik at en dam er dannet i øvre del. Det har vært flere andre større og mindre leirras gjennom historien, men de fleste er nå planert ut og dyrket opp slik at de er vanskelige å finne igjen i dagens landskap. Geotopen leirskredgrop er ikke blitt avgrenset innenfor rammene til prosjektet, men en rettet kartlegging vil trolig avdekke flere større og mindre leirskredgroper.

Kulturmarkseng

Kulturmarkseng dvs. så kalt semi-naturlig slåtte- og beitemark som ikke er oppdyrka, men formet av langvarig, moderat intensiv landbruksdrift er en naturtype som er gått sterkt tilbake i Norge og Europa siste 100 år. Naturtypen, både slåtte- og beitemarker, er vurdert som sårbar (VU) på rødlisten.

Tre naturtypelokaliteter med et samlet areal på 26 daa er kartlagt av denne typen. Arealene har trolig vært langt større tidligere. Deler av de områdene som nå i lang tid har blitt brukt som beitemark har tidligere blitt hevdet som slåttemarker.

Mandelpilkratt

Mandelpilkratt og flommarksskog generelt har gjennom ulike typer flomdempende tiltak som forbygninger og vannreguleringer gått sterkt tilbake i hele landet og generelt i Europa over lang tid. Påvirkningen er pågående på de små restene som finnes igjen av typen, men da naturtypen også nydannes etter flom på nye steder finnes det også eksempler på at naturtypen etableres på nye lokaliteter. Typen er generelt avhengig av intakte flommarkssystemer der flommark oversvømmes med jevne mellomrom og hvor det er tilstrekkelig plass til at nye habitater kan dannes over tid. Naturtypen er rødlistet som nær truet (NT).

Det er kun kartlagt én slik skog som er gitt verdi som viktig (B verdi) og den måler 5 daa og utgjør et smalt belte langs Glommas vestsider.

Beiteskog

Noen har hevdet at opphøret av beite i skogsmark er en av de største økologiske endringene som har skjedd i skog på svært lang tid. Skogsbeite har vært meget utbredt over hele landet før dyra ble flyttet nærmere gårdene pga. av endringer i landbruket. Beiteskog er rødlistet som nær truet (NT).

Beiteskog er ikke kartlagt som egen naturtype på Nestangen og det er usikkert om skogsmark i området egentlig kan defineres som denne typen. Bildet fra 1937 viser at det største ravinesystemet har en forholdsvis høy skogdekning, noe som kan tyde på at det har vært kontinuerlig tredekning i deler av området og det må da forventes at disse arealene også har vært beitepåvirket. Sør for Ullershov har områder hvor det står og har stått gran en god stund en tydelig engdominert vegetasjon.

3.4 Artsmangfold

For arter viser Artsdatabankens Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge 2018) en oversikt over til sammen 2027 artsposter. Av disse er 80 % fugler og 13,7 % karplanter, mens øvrige artsgrupper er fåtallig representert. Disse artsfunnene er fordelt på 444 ulike arter. 177 poster består av rødlistearter fordelt på 37 ulike arter, de fleste fugl, se Tabell 3.

Tabell 3. Oversikt over rødlistearter som er registrert i vurderingsområdet Nestangen.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL	Lokalitet
Fugler	<i>Crex crex</i>	åkerrikse	CR	
Fugler	<i>Falco subbuteo</i>	lerkefalk	NT	Glomma - Vorma, Ullershov - Nes kirkeruiner (Nestangen), Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Accipiter gentilis</i>	hønsehauk	NT	Glomma - Vorma, Ullershov - Nes kirkeruiner (Nestangen), Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Carduelis flavirostris</i>	bergirisk	NT	Glomma - Vorma, Ullershov - Nes kirkeruiner (Nestangen), Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Emberiza citrinella</i>	gulspurv	NT	Glomma - Vorma, Ullershov - Nes kirkeruiner (Nestangen), Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Pandion haliaetus</i>	fiskeørn	NT	Glomma - Vorma, Ullershov - Nes kirkeruiner (Nestangen), Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Sturnus vulgaris</i>	stær	NT	Nes kirkeruiner, Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Larus canus</i>	fiskemåke	NT	Nes kirkeruiner, Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Emberiza schoeniclus</i>	sivspurv	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Luscinia luscinia</i>	nattergal	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Lullula arborea</i>	trelerke	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Locustella naevia</i>	gresshoppesanger	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Delichon urbicum</i>	taksvale	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Riparia riparia</i>	sandsvale	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Streptopelia decaocto</i>	tyrkerdue	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Clangula hyemalis</i>	havelle	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Luscinia svecica</i>	blåstrupe	NT	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Vanellus vanellus</i>	vipe	EN	Glomma - Vorma, Ullershov - Nes kirkeruiner (Nestangen), Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Circus cyaneus</i>	myrhauk	EN	Nes kirkeruiner, Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Rissa tridactyla</i>	krykkje	EN	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Sterna hirundo</i>	makrellterne	EN	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Numenius arquata</i>	storspove	VU	Glomma - Vorma, Ullershov - Nes kirkeruiner (Nestangen), Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Alauda arvensis</i>	sanglerke	VU	Nes kirkeruiner, Nestangen, Nes (Ak), Ak

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL	Lokalitet
Fugler	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	hettemåke	VU	Nes kirkeruiner, Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Anser fabalis</i>	sædgås	VU	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Fugler	<i>Circus aeruginosus</i>	sivhauk	VU	Nestangen, Nes (Ak), Ak
Karplanter	<i>Ranunculus polyanthemos</i>	skogkrattsleie	NT	Ullershov - Nes gamle kirke
Karplanter	<i>Myosotis stricta</i>	dvergfglemmegei	NT	Sør for Ullershov storfebeite
Karplanter	<i>Catabrosa aquatica</i>	kildegras	NT	E Vormnes – I "tjernet"
Karplanter	<i>Bidens cernua</i>	nikkebrønsle	VU	Nestangen – Vormnes gård
Karplanter	<i>Urtica urens</i>	smånesle	VU	Ullershov - Nes gamle kirke
Karplanter	<i>Salix triandra</i>	Mandelpil	NT	Langs Glomma nord i området.
Karplanter	<i>Ulmus glabra</i>	alm	VU	Gamle Nes kirke – Ved ruinene
Sopper	<i>Hygrocybe quieta</i>	rødskevokssopp	NT	Nestangen – naturtypelokalitet ved Ullershovfallet
Sopper	<i>Camarophyllopsis schulzeri</i>	gulbrun narrevokssopp	NT	Nestangen – naturtypelokalitet ved Ullershovfallet
Sopper	<i>Phlebia centrifuga</i>	rynkeskinn	NT	Nes
Sopper	<i>Hericium coralloides</i>	korallpiggsopp	NT	Nes

Fugler

Nestangen er en viktig trekklokalitet grunnet plasseringen i landskapet. Vorma og Glomma utgjør også en viktig overvintringslokalitet for andefugler. En rekke arter bruker området i hovedsak på trekket, enten regelmessig eller mer tilfeldig. Dette gjelder bl.a. rødlistearter som bergirisk, trelerke, havelle, blåstrupe, myrhauk, krykkje, makrellterne og sædgås.

Mosaikken i landskapet og den varierte naturen med raviner, frodige løvskoger, kulturlandskap, fuktenger og evjer gir god potensial for en rik hekkefuglfauna, spesielt av spurvefugler. Av arter som trolig hekker kan nevnes sivspurv, gulspurv, tornskate og stær, samt flere spetter, sangere og andre spurvefugler. Sanglerke og vipe opptrer regelmessig på trekk, og kan muligens hekke i området fra år til annen. Flere arter bruker området for fødesøk sommerstid, men har trolig hekkplassene andre steder. Dette gjelder bl.a. lerkfalk, hønsehauk, fiskeørn, hettemåke, fiskemåke og storspove.

Åkerrikse er observert på jordene og skulle potensielt kunne hekke i området, men er ikke observert hekkende her de seneste årene. Den har fast tilhold i hekketida flere andre steder i kommunen. Nattergal og gresshoppesanger er observert svært uregelmessig i området, og har neppe fast hekking her. Fuktenger i mosaikk med vierkratt i ravinene eller mot elva kan være egnede biotoper for disse artene.

Karplanter

Det er ikke gjort rettede artskartlegginger av karplanter på Nestangen i forbindelse med dette prosjektet, men det er ifølge Artskart gjort funn av 7 rødlistede karplanter i området. Ask finnes trolig også i området. Enkelte av funnene er gamle og det er usikkert om arter som smånesle og skogkrattsleie finnes i området i dag. Disse ble sist kartlagt av Jens Holmboe i 1931 og er ikke funnet siden. Av fremmede arter er det særlig rødhyll som dominerer mange steder, særlig i skogsområder som nylig er hogd. Kjempespringfrø er kartlagt noen steder og dette er en art som har stort skadepotensial i raver.

Figur 4. Kjempespringfrø (SE).

Beitemarkssopp

Det er kartlagt beitemarkssopp i all hovedsak i naturbeitemarka nord for kirkeruinene, samt på enkelte andre små åpne engflekker. I lokalitet 758, Ullershovfallet, ble det kartlagt drøyt 10 beitemarkssopparter hvorav to var rødlistet som nær truet. Beitemarkssoppene er avhengig av at engene blir noe nedbeitet mot høsten, i hvert fall i partier. Mange av engene med et vist potensial for disse artene hadde litt for høyt gras ved registreringstidspunktet. Potensialet for å finne flere sjeldne og truede arter av denne organismegruppen vurderes som forholdsvis stort.

Figur 5. Rødskivevokssopp til venstre og gulbrun narrevokssopp til høyre. Begge rødlistet (NT).

Andre arter

Det er ikke kjent spesielle eller rødlistede arter av lav eller moser fra Nestangen. Blant insekter skal slåttemulle (VU) og kløverhumle (EN) være observert på Nestangen (pers medd. Vivian Wahl, Disen gård). Det er rimelig å anta at flere av dammene på Nestangen kan ha et rikt mangfold av limnisk insekter, derav rødlistearter. Det er sannsynlig at en rettet kartlegging av insekter vil avdekke flere interessante arter. Etter undersøkelser i Skedsmo i 2017 etter lav og insekter i ravinene vurderes det som sannsynlig at enkelte rødlistearter fra disse gruppene også kan finnes i enkelte deler av Nestangen. Det er også potensial for 3-5 arter av rødlistede moser knyttet til åkerkanter, beitemark og åpne leirpartier i skog.

3.5 Bruk av området

Kunnskap om dagens bruk av det helhetlige kulturlandskapet har først og fremst basert seg på informasjon gitt fra grunneiere og representanter fra administrasjonen i kommunen i grunneiermøten på Nestangen (Lillerommen) 15. februar og 4. april 2018.

Det er flere aktive gårdsbruk på Nestangen og korn- og gressproduksjon er vanlig i området. På flere av brukene har det vært opphold i dyrehold ca. fra 1960 til 1990, mens Ullershov søndre hadde dyrehold frem til ca. år 2005. Disen gård driver med grasproduksjon til for og med sau i dag og hadde frem til ca. 1960-tallet kalver på beitet ned mot elva, mens ungdyr gikk inn mot tunet. Nordre Ullershov driver økologisk og driver med storfe. I en periode mellom ca. 1960 og 1992 ble arealene leid ut til sauebeite. Ullershov søndre har i dag ikke egne dyr, men det var sau på beite her frem til ca. år 2005. Ullershov søndre driver nå med økologisk kornproduksjon og skogbruk. På midten av 1990-tallet var det skogbrann i Vingersdalsravinen ved Ullershov søndre. Det brente arealet på ca. 12-16 mål ble i ettertid plantet til med gran. Vormnes gård driver økologisk kjøttproduksjon med skotsk høylandsfe. Nordre Vormnes gård har kornproduksjon og noe skog.

Turgåing og fuglekikking er de viktigste friluftaktivitetene i området. Mange går tur langs veien ut til kirkeruinen. Det er vurdert mulighet for tursti i området som krysser ravinedalen og Vingerdalsevja og fortsetter opp mot Vormnes gård.

I nordvest ligger Herredshuset Lillerommen og Vormsund ungdomsskole.

Nestangens sider mot Vorma og Glomma ble på 1970-tallet sikret med stein og blokker mot elvenes graving.

Figur 6. Sikring av elvebredden langs Nestangen 1975.

4 Forvaltning av Nestangen

4.1 Trusler mot naturverdiene

Naturverdiene på Nestangen er stort sett enten knyttet til tradisjonelt bruk (kulturlandskapet), fravær av aktivt bruk (gamle trær, eldre skog) eller kvartærgeologiske prosesser (ravinedaler og skredgroper). Fremmede arter er per i dag generelt et mindre problem på Nestangen, men kan lokalt ha påvirkning (karuss i dam, rødhyll i ungsog). Forsøpling er også et problem, men i mindre skala.

Endringer i landbruket

Landbruket har gjennomgått store endringer nasjonalt og også på Nestangen. Det ekstensivt hevdede kulturlandskapet gir grunnlag for en rik flora og fauna av arter som begunstiges av mye lys og som tåler slått og beite. Etter krigen ble landbruket omstrukturert og omlegging fra uggjødset slåtteeng og beitemark til korn- og gressproduksjon var regelen. Faktorer som påvirket dette var både at staten ønsket å flytte husdyrhold fra flatbygdene til areal som egnet seg dårligere for kornproduksjon og at den tekniske utviklingen førte til økt bruk av maskiner. Maskinene stiller større krav til arealenes størrelse, arrondering og helling enn håndholdte redskaper.

I korndistriktene, der Nes inngår, skjedde utvidelse av åkerarealet til stor del gjennom bakkeplanering i ravinelandskapet for å tilrettelegge disse for maskinell drift. Bakkeplanering ble støttet av staten fra 1971 til 1987, men skjedde både før og etter denne perioden (Landbruksdepartementet 1989). Bakkeplaneringen førte til at areal med skog, slåttemark og beitemark ble omdisponert til åker, samtidig som mange ravinedaler med kvartærgeologiske verdier og landskapsverdier gikk tapt. Bakkeplaneringen og det økte arealet med åker førte også til økt transport av eroderte masser fra jordbruksarealene til vassdragene, noe som både gir store mengder partikler i vannet og bidrar til eutrofiering, samtidig som både matjord og næring forsvinner fra åkerarealene. Landskapet på Nestangen er påvirket bakkeplanering av raviner og leirskredgroper, men det fins i dag fortsatt arealer med uplanerte ravinesider og leirskredkanter på Nestangen. Flere av disse bærer preg av tradisjonell hevd i mer ekstensive beite- og slåttelandskap og er derfor både bærere av kulturverdier og naturverdier. I dag er bakkeplanering mindre vanlig, mens skredsikring og masseinntak fortsatt er en trussel mot ravinelandskapet.

Aktiv gjødsling eller passivt sig av næringsrikt vann fra åkermarken utgjør fortsatt en trussel mot de biologiske verdiene knyttet til tradisjonelt drevne kulturlandskap i området. Gjengroing eller gjenplantning av ravinedaler som har vært brukt til beitemark eller slåttemark tidligere er også en aktuell trussel i deler av området. Trusler mot naturverdier i skog handler stort sett om hogst av eldre bestander.

Fremmede arter

Ved kirkeruinene etter Nes gamle kirke vokser flere plantede busker og stauder og ugress der enkelte er svartelistede (HI eller SE) og kan utgjøre en trussel mot biologisk mangfold i området. Det er registrert rødhyll (HI), tunbalderbrå (LO), ugrasklokke (PH), skjørpil (SE), vinterkarse (SE) og hagerips (SE) her. Kjempebjørnekjeks (SE) er registrert ved Lillerommen og utgjør her både en trussel mot biologisk viktig areal av mot folk. Rynkerose (SE) vokser ved Ullershov og hagelupin (SE) vokser langs etter E16. Per i dag utgjør rødhyll (HI) et problem i ungsog i ravinene, men arten ser ikke ut til å påvirke det biologiske mangfoldet i den eldre skogen eller i de åpne beitemarkene. Kjempepringfrø er en art

som har stort skadepotensial i raviner. Det er derfor svært viktig å bekjempe denne arten tidlig i de områdene hvor den er kjent.

Forsøpling

Førsøpling er generelt et lite problem, men enkelte dammer og småraviner er påvirket av forsøpling. Ellers er piggrådgjerde i skogareal som tidligere har vært beitet et problem for både vilt og for folk som ferdes i området. Dyr kan skade seg eller sette seg fast i piggråden.

4.2 Restaurering

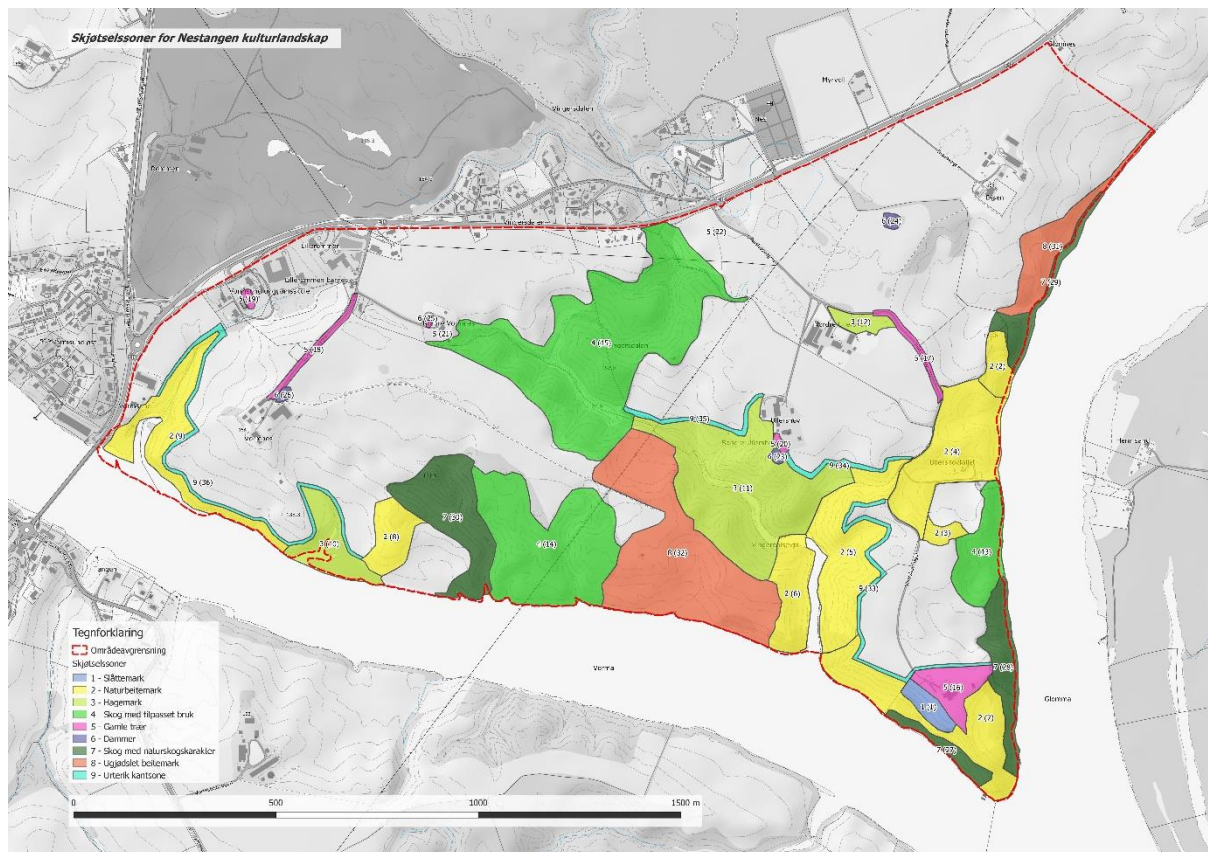
Skjøtelsesplanen inneholder mål og forslag til gjennomføring for ni forskjellige skjøtelsessoner på Nestangen. I tillegg til dette kan det vurderes å lage en restaureringsplan rettet mot amfibier og vanninsekter knyttet til dammer i området. Vi foreslår en mer målrettet undersøkelse av amfibier og vannlevende insekter i dammene som finnes på Nestangen i dag, der man samtidig vurderer behovet for å grave ut de dammer som nylig har blitt fylt igjen. Amfibier bruker et nettverk av dammer til forplantning og trenger samtidig egnede areal for overvintring.

4.3 Skjøtelsessoner

Skjøtselen vi foreslår i planen har som målsetting å fremme de biologiske verdiene i området og hensyn til andre faktorer som eierstruktur eller økonomi er lite hensyntatt. Nestangen er på bakgrunn av dette forsøkt delt opp i fornuftige skjøtelsessoner både med tanke på skjøtsel, tiltak, trusler og naturverdier. Innen disse sonene er det oppsummert hva slags skjøtsel og tiltak som anbefales gjennomført for å sikre, evt. restaurere og videreutvikle, naturverdiene til beste for det biologiske mangfoldet. Mer informasjon om biologiske kvaliteter i sonene finnes i naturtypebeskrivelsene.

For hver sone er det gitt en kort beskrivelse av naturverdier, målsetning for sonen, konkrete skjøtelsmål, kjente trusler og forslag til tiltak. Numrene i teksten refererer til korresponderende nummer i skjøtelsplankartet (figur 7 og vedlegg 4). Denne inndelingen baserer seg på dagens kunnskap om naturverdier, trusler og effektive tiltak, og vil derfor i et lengre tidsperspektiv kunne endre seg. Det er forsøkt å gi de forskjellige sonene litt forskjellig skjøtsel, slik at det både legges til rette for mest mulig variasjon i området og slik at det ut fra ressurs hensyn blir mulig å gjennomføre. Hver sone beskrives først generelt og målet for sonen beskrives.

Tiltak for å nå skjøtelsmålene beskrives på delområdenivå. Delområdene er løpende nummerert og numrene gjenfinnes på kartet i parentes etter sonenummer (figur 7). Det er ikke gjort geologiske vurderinger med tanke på evt. redusert eller økt rasfare ved gjennomføring av foreslåtte tiltak.

Figur 7. Nestangen inndelt i skjøtelsesoner fra nummer 1-9. Se vedlegg 4 for kartet i A3-format.

Sone 1 - Slåttemark

Generell beskrivelse

Sonen inneholder en urterik og sørvendt lågurtslåtteeng. Her vokser en lang rekke typiske engarter som gulmaure, blåklokke og engknoppurt, men deler av sonen er også mer preget av pionervegetasjon med hestehov og mose. Det er et stort potensial for pollinerende insekter og beitemarkssopp og flere vanlige arter av beitemarkssopp ble registrert. Deler av slåttemarken gror igjen med ung krattvegetasjon og de nedre delene skygges ut av høyvokste trær. De øverste metrene av sonen holdes i dag som plen, til dels med hagebusker. Skjøtelsesmål eller tiltak legger ingen hindringer for normalt vedlikehold av gjerdet mot parkeringsplassen eller kirkeruinen.

Skjøtelsesmål

Målsettingen for området er en urterik slåttemark med stort mangfold av urter, insekter og beitemarkssopp. Området skal ikke gro igjen eller skygges ut. Urtene skal rekke å sette frø før slått minst annethvert år. Alt plantemateriale skal fjernes fra lokaliteten etter skjøtelsestiltak for å hindre gjødslingseffekter. Tiltaket vil i tillegg til å fremme biologisk mangfold bedre utsikten mot Vormå og Glomma fra kirkeruinene.

Tiltak

Delområde 1 (1)

For å opprettholde og utvikle en slåttemarkspregert urterik eng bør busker og ungt kratt innenfor avgrensningen kappes og fjernes. Trærne må stubbes helt ned for å muliggjøre effektiv slått av arealene senere. Hagebusker i nordøstre del av avgrensningen bør kappes helt ned og det bør vurderes hvis de også bør graves opp for å unngå at de skyter nye skudd. Hele området bør slås etter avblomstring (august) og høyet bør tørkes på bakken i noen dager for deretter å fjernes, optimalt for å brukes til fôr. Den delen av avgrensningen som per i dag klippes som plen bør få komme opp og blomstre og deretter slås på samme måte som resten av arealet. I mer gjødselspregete deler bør man de første årene slå hyppigere og fjerne høyet med en gang. I nedre deler av slåttemarken kan deler av tresjiktet tas ut for å sikre bedre lysforhold på slåttemarken. Det er imidlertid viktig at gamle trær og død ved i sone 7(27) ikke berøres av hogst.

Figur 8. Slåttemarken ved kirkeruinene.

Sone 2 – Naturbeitemark

Generell beskrivelse

Sonen inneholder både areal som har kvaliteter som naturbeitemark per i dag og arealer som med riktig skjøtsel kan utvikle større biologiske kvaliteter på sikt. I sonen fins stor variasjon i beitetrykk, gjengroingsgrad og gjødselspreg. Her fins areal med passe beitetrykk, for lavt beitetrykk og for høyt beitetrykk og areal som er helt åpne, areal som er plantet igjen og areal som har grodd igjen til åpen urterik skog. Generelt er det de bratteste partiene med moderat beitetrykk og de tresatte partiene som har den mest urterike floraen, mens gress dominerer i de areal som enten er/har vært utsatt for gjødselssig, eller som beites for hardt. Moderat beite med lette dyr av storfe egner seg best for skjøtsel av naturbeitemark i ravinelandskapet, gjerne i samarbeide med andre dyrslag. Med lette dyr menes først og fremst kalver eller ungdyr av de tyngre storferasene eller voksne dyr av lettere raser.

Figur 9. De bratte partiene i beitemarkene har størst naturbeitemarkskvaliteter.

Skjøtelsmål

Målsettingen for hele området er at det skal bestå av ugjødslet naturbeitemark med et mangfold av urter, beitemarkssopp og pollinerende insekter. Området skal ikke ha tett tresjikt, men enkelte eldre løvtrær (gjerne selje og osp) kan stå gruppevis eller spredt. Et spredt busksjikt av einer eller rosebusker skal bestå, men ikke bli dominerende.

Tiltak

Delområde 2 (2)

Fjerning av yngre løvskog og løvkratt. Spar eldre osper (over 25 cm i diameter). Hvis enkelte mindre osper vurderes fjernet må disse først ringbarkes for å unngå tett oppslag av rotskudd, evt. må bruk av glyfosat på stubbene vurderes. I partiet nærmest Glomma kan en smal kant med vierarter spares. Området bør beites med et moderat beitetrykk av lettere dyr, men gjerne storfe. Hest kan også være egnet og sau i kortere perioder.

Figur 10. Ospeholt i overkant av beite. Det er mest urterikt i det øvre området, mens det er mer gressdominert nedenfor ospene.

Delområde 2(3)

Fjerne det tette oppslaget av ung løvskog og de gjenstående grantrærne. Innlemme området i beitemarken i vest og beite med moderat beitetrykk.

Figur 11. Tett gjenvekning i deler av arealet (t.v.). Marianøkleblom står igjen etter en periode med tresjikt i området (t.h.).

Delområde 2(4)

Fortsett moderat beite med storfe. Unngå å tilføre husdyrgjødsel eller annen gjødsel utover det dyrene slipper i området. Tilleggs foring bør unngås i området da dette gjødsler arealene rundt, men hvis tilleggs foring er nødvendig i perioder bør dette skje på samme sted hvert år og så langt fra de urterikeste områdene som praktisk mulig. Fjerne oppslag av løvtrær, særlig or. Einer kan gjerne stå, men bør ikke få spre seg ut til tette kratt.

Figur 12. I bratte partier vokser naturengarter som dunkjempe.

Delområde 2 (5)

Bør beites med moderat beitetrykk. Yngre løvkratt og gran bør fjernes, mens enkelte eldre løvtrær kan stå. Særlig selje er viktig for pollinatorer tidlig vår før urtene blomstrer. Einer er naturlige innslag i beitemarkene og bør få stå, dersom de ikke brer seg ut i tette kratt. I partier med mye bringebærkratt kreves manuell rydding før beitedyrene slippes på. Hindre tilsig av næring fra jorde i overkant ved å opprette en ugjødset sone som slås årlig (se sone 9) mellom beitemark og jorde.

Figur 13. Mer urterikt i flekker, men storparten av arealet er gressdominert. Beitet har tydelige ravineformer og elementer som søyleeiner.

Delområde 2 (6)

Fjerne gran da disse skygger ut urtene. Spar enkelte større løvtrær. Beite med vesentlig lavere beitetrykk enn i dag slik at en større andel av urtene får blomstre å sette frø.

Figur 14. Hardt beitede ravinebakker med mye gran.

Delområde 2 (7)

Rydd mesteparten av skogen for å slippe mer lys til bakken, men spare grove gamle løvtrær som for eksempel gammel selje. Deler av arealet er lagt inn som MiS-figur med skoglige kvaliteter, men det er her vurdert at de viktigste skoglige kvalitetene blir fanget opp i sone 7 og at areal som ligger i sone 2 bør åpnes opp med fokus på å spare enkelte grove trær og ellers fremme arter knyttet til åpen beite- og slåtte-mark. I nedre del av slåtte-marken er det spesielt viktig at trær som skygger ut slåttearealet fjernes. Ungskog på odden kan fjernes, men skog på hver side av odden skal ikke berøres av hogsttiltak. I beitemarken nedenfor kirken bør både løvkratt, bringebærkratt og høyvokste urter som mjødukt kappes og fjernes manuelt før arealet beites. Hele sonen bør beites med moderat beitetrykk, gjerne som en del av beitearealet i sone 2 (5). Areal som ikke kan beites pga. hensyn til ferdsel bør holdes åpne manuelt med krattrydding og slått.

Figur 15. Grov selje står i gjen i det gjengrodde beitet (t.v.). Ung gjengroingsskog ytterst på tangen (t.h.).

Delområde 2 (8)

Ravineryggen bør holdes åpen og beites med moderat beitetrykk. Skogen i nordre del av arealet bør åpnes opp, men det bør spares 10-20 osper.

Figur 16. Engarealene sett fra Vormnes i vest.

Delområde 2 (9)

Unge løvtrær og kratt bør kappes og fjernes, mens enkelte større trær bør stå igjen. Området bør beites med moderat beitetrykk. For å unngå sig av næringsstoffer fra jordene i overkant bør det etableres en urterik vegetasjonssone som fanger næringsstoffer og slås årlig (se sone 9).

Figur 17. Evjen og beitemarken ved Vormsund.

Sone 3 – Hagemark

Generell beskrivelse

Sonen inneholder både areal som per i dag fremstår som hagemark 3 (12) og areal som per i dag til dels er bevokst med tett skog, der det er behov for mer skjøtsel for å oppnå et hagemarkspreg. Hagemarksarealene inneholder både tørrere eng og elementer av fukteng og våteng i tillegg til åpent vann i form av dam eller evjer. Arealene har potensial for arter knyttet til eldre trær i kulturlandskapet, til flekker med naturengflora, til våtmarksarter som nikkebrønsle (VU) og kildegras (NT) og for akvatiske insekter og amfibier. I sonen fins stor variasjon i beitetrykk, gjengroingsgrad og gjødselspreg.

Skjøtelsesmål

Målsettingen for hele sonen er at den skal bestå av ugjødslet hagemark med kvaliteter knyttet til både feltsjikt, tresjikt og fuktområder/vann. Målsettingen er eng og våteng med et spredt tresjikt av eldre løvtrær.

Tiltak

Delområde 3 (10)

Åpne opp i tresjiktet, men spar store osper og enkelte graner. Moderat beite, også i fuktengen i den indre delen av evjen. Moderat beite og moderat tråkk legger forholdene bedre til rette for pusleplantesamfunn.

Figur 18. Til venstre tett gråordominert skog, til høyre åpnere skog med storvokste trær nær evje og Vormå.

Delområde 3 (11)

Nord for evjen er det et stort skjøtelsesbehov før området vil utvikle gode hagemarkskvaliteter, men det fins flekker med naturengflora i området som vil kunne spre seg til større areal ved målrettet skjøtsel. Det anbefales hogst og fjerning av gjengroingskog og plantet skog for å slippe mer lys til den sørvendte bakken og fremme naturengfloraen. Eldre osp, selje rogn og andre løvtrær bør spares spredt eller gruppevis. All gråor og gran bør fjernes, men i kantsonen ned mot evjen bør partier med vierkratt (inkludert doggpil (VU)) og død ved spares. Sør for evjen bør arbeidet med rydding av tresjiktet fortsette, men med fokus på å fjerne gran og fremme gammel selje, osp og rogn. I det smale partiet lengst vest i sonen, kan et tettere tresjikt spares langs bekken. Dette vil bidra med å rense sigevann for næringsstoffer som kommer fra tilgrensende jorder og beitemark. Hele arealet, inkludert den indre delen av evjen bør beites med moderat beitetrykk.

Figur 19. Høyvokste engflekke både i lia og nede i evja vil få større biologiske kvaliteter ved moderat beite.

Delområde 3 (12)

Området bør beites med moderat beitetrykk og holdes åpent. Også området nærmest dammen bør beites for å hindre videre gjengroing. Oppgraving av dammen bør vurderes på sikt.

Figur 20. Dammen i forgrunnen og deler av hagemarken bak.

Sone 4 – Skog med tilpasset bruk

Generell beskrivelse

Sonen inneholder skogarealer som per i dag kun inneholder spredte biologiske verdier, men som med tilpasset bruk vil kunne få større biologiske verdier. I sonen foreslås lukket hogst, dvs. at trær kun hogges enkeltvis eller gruppevis. Vi foreslår å fremme en variert treslags sammensetting, med både gran, boreale løvtrær og edelløvtrær. Planting som fører til tett og ensaldret skog bør ikke prioriteres i denne sonen. Både langs ravinebekker og større elver bør det spares en urørt kantsone på 10 m. Død ved bør ligge igjen i skogen, særlig i på areal hvor det er større konsentrasjoner av død ved i dag. Generelt anbefales ikke beite, men det er ingen hindringer mot å la et skogholt inkluderes i et større beiteareal slik at dyrene kan ferdes gjennom skogen eller oppholde seg der i kortere perioder, dersom det er hensiktsmessig for grunneieren. I sonen fins mindre areal som har naturtype-kvaliteter eller MiS-kvaliteter i dag og disse foreslås å settes igjen urørt.

Skjøtelsesmål

Målsettingen for hele sonen er at den skal bestå av skog med stedegne trær og busker i variert alder, med variert treslags sammensetting og forekomst av død ved og at likaldrede monokulturer skal fases ut.

Figur 21. Frodig skog med stort innslag av løv.

Tiltak

Delområde 4 (13)

I storparten av området, som i dag består av ungskog, foreslås det å ikke plante igjen med gran, men å la en variert treslags sammensetting etablere seg. I dette området har det etter flatehogst etablert seg store mengder rødhyll, som foreslås bekjempet. Rødhyll trives på litt forstyrret mark med gode lysforhold og vil gradvis utgjøre et mindre problem når skogen blir tettere, men rødhyll kan stå igjen relativt lenge også etter at skogen har blitt tettere. Derfor er også aktiv bekjempelse nødvendig. Lengst nord i området er det avgrenset en MiS-figur (eldre løvsuksesjon) og det arealet foreslås å settes av urørt. Langs Glomma foreslås det å sette igjen en 10 m bred sone urørt. Ved jordet i vest er det avgrenset et eldre ospeskog og her anbefales rydding av kratt og oppslag av andre løvtrær. Dette vil sikre at ospene står solåpent og varmt, noe som fremmer artsmangfoldet, særlig av insekter, knyttet til grov osp.

Figur 22. Ospenholt i jordekant.

Delområde 4 (14)

Det foreslås en gradvis overføring fra skog med store areal med monokultur av gran til en skog med variert treslags- og alderssammensetning. Langs bekkene og i dalbunnene anbefales det at løvskog skal få etablere seg i en 10 m bred sone på hver side av bekkene/dalbunnen etter hogst av gran. Ellers i området foreslås en blandingsskog med stedegne trær og busker, både gran, boreale løvtrær og edelløvtrær. Eldre løvtrær som fins i området per i dag, særlig osp, bør prioriteres. Det forslås å åpne opp de tette granplanetfeltene forsiktig og over litt tid, dvs. med gruppehogst heller enn store flater, for å unngå at store mengder rødhyll etablerer seg i området. Man bør åpne opp i en del av området først (forslagsvis øst for kraftlinja) og følge utviklingen og justere fremgangsmåten hvis nødvendig. Området kan, men må ikke, beites. Ved ønske om mer intensivt beite bør lette dyr prioriteres (f. eks. ungdyr) og tilførsel av gjødsel unngås. Skogen bør ved beite åpnes så mye at det etableres et rimelig slitesterkt vegetasjonsdekke av gress og urter. Dersom grunneier ønsker å målsette dette arealet som hagemark (sone 3) er det ingen faglige grunner til ikke å gjøre dette. Området har trolig vært et mer åpent beite før det ble gjenplantet.

Figur 23. Til venstre plantet ensjiktet granskog uten beite. Til høyre skog som beites på flatene i tilknytning til føringsstasjon.

Delområde 4 (15)

Skogen i området står i et ravinelandskap med tydelige daler, rygger og topper. Det anbefales at en 10 m bred sone på hver side av alle bekker/dammer i området får vokse til med løvtrær. Det anbefales videre at man ved eventuelt skogbruk i området unngår flatedrift og heller etterstreber at kun enkelttrær eller grupper av trær hogges slik at en variert treslags sammensetting og skogstruktur etableres. Ekstra hensyn bør tas til gamle trær, både av gran og løv, og til død ved. Det er kartfestet to mindre areal med gammel granskog i området og disse bør bevares urørt for skogsbruk og det bør tas særskilte hensyn inn mot grensene til disse. Rødhyll har etablert seg på hogstflater og bør bekjempes. Innenfor sonen er det også en dam (demmet opp av et tidligere leirras). Denne har store naturverdier knyttet til karplanter (kildegras (NT), amfibier (småsalamander er registrert) og bever, men trenger ikke skjøtsel.

Figur 24. Partier med mye død ved langs bekken i ravedalen.

Figur 25. Den oppdemte dammen i sone 4 (15).

Sone 5 – Gamle trær

Generell beskrivelse

Sonen består av enkelttrær, alléer og parkareal med gamle trær. På Nestangen er det særlig de store og gamle ospetrærne som skiller seg ut som et viktig landskapselement og bidrag til biologisk mangfold. Osp er et rikbarkstre, ofte med rik flora av lav og mose på stammen. Osp er også viktig for vedlevende sopp og insekter og for hulrugende fugl. To store eiketrær står nordvest i området. Disse faller under forskriften for Hule eiker og har dermed en strengere beskyttelse enn andre store trær i området. Det fins også enkelte grove furutrær og grove edelløvtrær som lind, spisslønn og alm på Nestangen.

Skjøtelsmål

Målsettingen med sonen er å ivareta et mangfold av arter som er knyttet til gamle soleksponerte trær. Trærne skal huse et mangfold av insekter og fungere som hultrær for fugl. De skal også ha funksjon for bark- og vedlevende lav, moser og sopp.

Figur 26. Grov osp (t.v.) og stor eik (t.h) er eksempel på store gamle trær på Nestangen.

Tiltak

Delområde 5 (16)

Gamle trær i tilknytning til ruinene er et element som fremhever det antikke ved kirken på en måte som gjør at både kulturarv og naturarv her kan sees litt i sammenheng. Frittstående, solbelyste gamle trær med hulheter der døde greiner og stampartier blir værende på treet eller i treet nærhet er viktig for et stort mangfold av arter. Det er derfor viktig å holde åpent rundt gamle trær og unngå felling og i størst mulig grad unngå å kappe greiner. Hule trær kan stå i svært mange år uten å dø eller falle ned. Dersom felling eller kapping av greiner blir nødvendig pga. andre hensyn bør trærne eller greinene bli værende på plassen eller på annet egnet sted i nærheten. Evt. stammer som tas ned kan med fordel legges i den sørvendte skråningen bortenfor slåttemarka, mens smågreiner og kvist fjernes.

Figur 27. Flere store trær vokser i området rundt kirkeruinene.

Delområde 5 (17 og 18)

Alléene er i 2017 ikke vurdert å trenge noen form for skjøtsel. Så lenge jordene på begge sider holdes som i dag er gjengroing et lite problem. Gamle trær med hulheter og død ved er særlig viktig og bør i så stor grad som mulig beholdes. Trær som faller eller kappes av sikkerhetsgrunner kan legges på de mest solrike sidene av alléene (kun de store stammedelene). Stedvis er det en del tett buskas som med fordel kan ryddes noe for å gi mer lys til stammen på de større trærne. Osp bør prioriteres i begge alléene.

Figur 28. På Nestangen fins to alléer med osp som dominerende treslag.

Delområde 5 (19)

Eikene bør overlates mest mulig til fri utvikling. Døde greiner må i størst mulig grad ikke fjernes. De sitter som regel godt fast i svært mange år etter å ha begynt å tørke. All død

eikeved på og rundt treet må så langt det er mulig få være i fred. Hvis døde greiner allikevel må fjernes grunnet sikkerhetsmessige grunner, bør disse legges solbelyst på bakken i nærheten av eikene. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til eikene.

Figur 29. To grove eiketrær står ved Doktorbakken 8.

Delområde 5 (20)

En grov alm og en ring med eldre spisslønn fins i delområdet og det mest gunstige for biologisk mangfold er at det holdes åpent rundt disse slik at trærne ikke skygges ut av yngre trær og buskas. Trærne bør skjøttes på en slik måte at levealder forlenges så mye som mulig samtidig som dødved-elementer og hulheter ivaretas. I dag er enkelte stammedeler som er brukket ned lagt til side i skråninga rett ved og dette er meget gunstig for insekter som vil ha det varmt. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til trærne.

Figur 30. Grov alm (t.v.) og en ring av gamle spisslønn (t.h.) ved Søndre Ullershov.

Delområde 5 (21)

Det er ingen umiddelbare behov for skjøtsel, men det bør holdes åpent rundt trærne. Trær som vurderes kappet pga. sikkerhet bør gjøres det høyt oppe for å skape en høystubbe. Stammen bør ligge igjen på plenen som substrat for sopp og insekter. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til trærne.

Figur 31. Grove osper ved Nordre Vormnes.

Delområde 5 (22)

Furua, som står på en skrinns furukolle/gravhaug, har ikke behov for skjøtsel per i dag. Det bør imidlertid fortsatt holdes åpent rundt treet.

Figur 32. Den gamle furua står på en åkerholme/gravhaug nær E16.

Sone 6 – Dammer

Generell beskrivelse

Sonen består av fire av de seks dammene som er registrert på Nestangen (to inngår i andre soner). Dammene er vegetasjonsrike og potensielle levesteder både for amfibier og vannlevende insekter. Det er registrert flere amfibiarter i dammene på Nestangen, både småsalamander, spissnutefrosk, buttsnutefrosk og nordpadde og det er noe potensial for å finne storsalamander. På Nestangen har det tidligere vært flere dammer som nå enten er gjenfylt eller helt gjengrodd. De fire dammene i sonen er i varierende grad påvirket av gjengroing eller forsøpling. I en av dammene er det fisk (karuss), som er svært vanskelig å bli kvitt hvis den først er satt ut. Vi har ikke funnet rapporter fra målrettede damundersøkelser i Nes kommune og kunnskapsstatus er derfor ikke helt tilfredsstillende.

Skjøtelsmål

Målsettingen med sonen er å ivareta et mangfold av karplanter, amfibier og limniske insekter som er knyttet til vegetasjonsrike dammer.

Figur 33. Vegetasjonsrike dammer er viktige for vannlevende insekter og amfibier.

Tiltak

Delområde 6 (23)

Det er tilfredsstillende med åpent vannspeil og vanddybde per i dag og opprensning er ikke nødvendig per 2017. Derimot kan dette bli en aktuell problemstilling i fremtiden, slik at dette bør holdes under oppsyn. Skjøtsel i inntilliggende soner (hagemark, store trær) vil mest sannsynlig bidra til økt solinnstråling i dammen, noe som gir dammen en gunstigere temperatur for f.eks. amfibier som bruker dammen til forplantning. Det vil også bli mindre strøfall fra trær om høsten.

Figur 34. Dammen i skjøtselssone 6(23) ved Søndre Ullershov.

Delområde 6 (24)

Dammen bør renskes opp og plastsøppel etter rundballer og annet avfall bør fjernes. Det bør åpnes opp noe i tresjiktet, særlig sør for vannoverflaten, slik at dammen blir mer solbelyst. Moderat beite intill dammen vil være positivt.

Figur 35. Forsøpling er et problem i dammen i skjøtselssone 6 (24).

Delområde 6 (25)

Dammen ser ut til å være i god tilstand med kantvegetasjon og åpent vannspeil og tilsynelatende rimelig god vannkvalitet. Det er ikke noe behov for skjøtsel i de nærmeste årene, men opprensning kan være aktuelt på sikt.

Figur 36. Nikkebrønsle vokser i fuktpartiene ved dammen.

Delområde 6 (26)

Dammen er velholdt og lite tilgrodd og trolig ganske dyp. Ingen umiddelbare behov for skjøtsel per 2017. Karuss og andre fisker kan være noe negativt for amfibier og insekter og det anbefales at det ikke settes ut mer fisk. Det må gjerne arbeides aktivt med å redusere karussbestanden, f.eks. ved å fiske med not jevnlig.

Figur 37. Stor dam ved Vormnes gård.

Sone 7 – Skog med naturskogskarakter

Generell beskrivelse

Sonen inneholder skogareal som per i dag inneholder påviste biologiske verdier knyttet til skog, og som vil utvikle større verdier hvis de bevares urørt eller skjøttes med formål om å fremme de biologiske verdiene. Det er både biologiske kvaliteter knyttet til eldre løvskog, flommarksskog og eldre granskog innenfor sonen.

Skjøtelsesmål

Målsettingen for hele sonen er at den skal gi leveområder for arter knyttet til gammel dødved-rik skog på rik leire der naturlig skogdynamikk styrer. Dette kan f.eks. være vedboende sopp og insekter knyttet til gamle trær og død ved, markboende sopp, lav og moser knyttet til rikbarkstrær og moser knyttet til flompåvirket skog.

Figur 38. Frodig ravineskog.

Tiltak

Delområde 7 (27 og 28)

Delområdene er ikke avhengige av skogskjøtsel for å heve kvaliteten knyttet til eldre løv- og granskog på marin leire. Fjerning av rødhyll (HI), som fins spredt i området, kan vurderes, men da må dette gjøres uten store inngrep i skogen ellers. Det fins gamle piggrådgjerder i skogen og fjerning av disse vil være positivt for vilt. MiS-figurer dekker hele arealet og det foreslås ingen skogskjøtsel innenfor de delene av arealet som dekkes både av MiS og skjøtelsessone 7. I de deler av MiS-figurene som ligger utenfor sone 7 foreslås det tiltak (se beskrivelse av tiltak i delområde 2 (7)).

Figur 39. Eldre løvskog med mye død ved i skjøtselssone 7 (27).

Delområde 7 (29)

Området består av flomutsatt mandelpilkratt langs bredden av Glomma og en liten ravineskog med kildesig. Det er ikke behov for skoglige skjøtselstiltak for å heve de biologiske kvalitetene i sonen, derimot er det viktig å vise hensyn ved helt å unngå hogst innenfor sonen. Det ligger ingen hindringer mot at området inngår i et større beiteareal, men beite vil ikke være nødvendig for å opprettholde de biologiske kvalitetene.

Figur 40. Flompåvirket mandelpilkratt langs Glomma nedenfor Disen gård.

Figur 41. Deler av flommarksskogen er hogget.

Figur 42. Ravineskog med blandet treslags sammensetting.

Delområde 7 (30)

Området består av en naturtypekartlagt todelt skogbiotop og arealet mellom disse. I de naturtypekartlagte arealene med ravine-blandingsskog vil de biologiske kvalitetene utvikle seg best ved å unngå skoglige skjøtselstiltak. Området mellom de to avgrensede naturtypearealene har et vist plantasjepreg, men det er trolig best å overlate også dette området til fri utvikling uten tiltak. Alternativt kan enkeltgraner tas ned for å skape en mer lysåpen skog der grana står veldig tett. Dette vil imidlertid trolig gå ganske fort også av seg selv da tresjiktet raskt tynnes ut av rotvelt og utglidninger i produktiv skog i ustabile ravinesider.

Figur 43. Ravineblandingsskog i skjøtselssone 7(30).

Sone 8 – Ugjødset beitemark

Generell beskrivelse

Sonen inneholder areal som per i dag ikke har naturbeitemarks-kvaliteter, stort sett på grunn av pågående eller tidligere aktiv eller passiv gjødsling eller oppdyrking. Det er variasjon i grad av gjødselpåvirkning og i tetthet av tresjiktet innenfor sonen.

Figur 44. Sau på gjødset beite med ravineformer.

Skjøtselsmål

Målsettingen for hele sonen er at det skal bestå av ugjødset beitemark som på sikt kan utvikle naturbeitemarks-kvaliteter og bli et leveområde for et større mangfold av urter, beitemarkssopp og pollinerende insekter. Det skal være lav dekning av næringsbegunstige arter som f. eks. brennesler, tistler, høymol og hundekjeks. Området skal ha et beitetrykk som gir urtene anledning til å sette frø hvert eller annethvert år. Området skal ikke ha tett tresjikt, men enkelte eldre løvtrær (gjerne selje) kan stå gruppevis eller spredt i arealet.

Tiltak

Delområde 8 (31)

Området må ryddes for skog slik at mer lys når feltsjiktet. Man bør sette igjen enkelte eldre løvtrær, gjerne osp og selje, og kappe og fjerne gran og yngre løvskog. Gjødsling (både kunstgjødsling og naturgjødsling) i beitearealet og i de nærmeste meterne av tilgrensende jorder bør unngås hvis man ønsker å heve de biologiske kvalitetene på beitet. Det anbefales å bruke lettere dyr på beitet og å beite med moderat beitetrykk.

Figur 45. Næringssig fra jorder har fremmet næringsbegunstige arter som brennesler.

Delområde 8 (32)

Området er per i dag stort sett helt åpent og de viktigste tiltakene vil være å helt unngå gjødsling og å redusere beitetrykket slik at urtene får mulighet til å blomstre og sette frø. Store deler av arealet ligger sørvendt og potensialet for pollinerende insekter vil øke betraktelig hvis arealet på sikt blir mer urterikt. Dette er arealer som har blitt markbearbeidet tidligere og som er registrert som fulldyrket jord. Området brukes som beite og beitetrykket er i dag høyt. Etter hvert som omkringliggende arealer blir tilgjengeliggjort for beite bør det vurderes om man kan senke beitetrykket i denne sonen. Ved stor tuedannelse kan beitepusser kjøres over de tuete partiene tidlig i sesongen. Beitepusser knuser plantedeler og bidrar med grønngjødsling. Dette er generelt negativt for naturmangfoldet på åpne enger og beitepusser bør derfor kun kjøres på de areal som har fått stor tuedannelse og på godt nedbeitet areal.

Figur 46. Hardt beitet gressdominert beitemark som tidligere har vært markbearbeidet.

Sone 9 – Urterik kantsone

Generell beskrivelse

Sonen foreslås som en kantsone som ligger i ytterkanten av åkerareal som grenser mot skjøtelsessonene naturbeitemark (sone 2), hagemark (sone 3) og store gamle trær (sone 5 (16)). Det er ikke kartfestet biologisk viktige areal her i dag.

Skjøtelsesmål

Målsettingen for sonen er at den skal være blomsterrik over hele sesongen og fungere som et viktig tiltak for ville pollinerende insekter. Sonen skal også fange næringssig fra jorder slik at dette ikke gjødsler inntilliggende soner med målsatt naturbeitemark, hagemark eller parkareal ved Nes kirkeruiner. Ved å stoppe næringssig fra jordene skal de inntilliggende arealene på sikt bli mer blomsterrike og være godt egnede livsmiljøer for pollinerende insekter.

Figur 47. Urterike kantsoner vil både bidra med nektar til ville pollinerende insekter og bidra til å hindre næringssig fra jorder ned til naturbeitemarker og hagemarker i ravinedalene.

Tiltak

Delområde 9 (33,34,35,36)

Det foreslås å anlegge minst 6 m brede vegetasjonssoner i jordekantene som vist på skjøtelseskartet. Disse bør slås med slåttemaskin som skjærer og ikke knuser gresset og høstes. Det er flere grunner til dette. Å skjære av gress og urter isteden for å knuse dem gir bedre overlevelse av de ønskede engplantene. Å skære av gress og urter og deretter fjerne høyet vil fjerne næring fra arealet, noe som også begunstiger de ønskede engplantene. Finfordeling/knusing med for eksempel beitepusser gir motsatt effekt da dette grønn gjødsler arealet ved at plantematerialet finfordeles og spres utover. Det vil begunstige de næringskrevende arter som vi ikke ønsker i kantsonen. Det anbefales å bruke blomsterrike frøblandinger uten fremmede arter, gjerne inkludert arter som fanger næringsstoffer. Vegetasjonssonene kan, hvis de utformes riktig, gi grunneier miljøtilskudd (RMP §11 og/eller §9), men dette må avklares med landbrukskontoret. Der det ikke er mulig å anlegge en slik kantsone bør tilgrensende fulldyrka areal ha redusert gjødsling, fangvekster og/eller ikke høstpløyes.

5 Referanser

- Artsdatabanken og GBIF Norge. 2018. Artskart. Internettportal for artssøk. <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. <http://www.dinmat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>
- Flatby, S. 1994. Verdifulle kulturlandskap i Oslo og Akershus fylker. Oversikt over prioriterte områder. file:///C:/Users/Terje/Downloads/Verdifulle%252Bkulturlandskap%252Bi%252Boslo%252Bog%252BAkershus.pdf
- Gammelmo, Ø., Lønnve, O. J. og Thylén, A. 2016. Ravinekartlegging i Nes kommune 2016. BioFokus-rapport 2016-19, s.83. <http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2016-19>
- Gederaas, L., Moen, T. L., Skjelseth, S. og Larsen, L.-K., editors. 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken.
- Henriksen, S. og Hilmo, O., editors. 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.
- Landbruksdepartementet. 1989. Tekniske retningslinjer for anlegg, drift og vedlikehold av planeringsfelt M-0584. s.55.
- Lindgaard, A. og Henriksen, S., editors. 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- Nes kommune (Ak). 2017. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2017-2030.
- Reiso, S. 2003. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold i Nes kommune i Akershus. Siste Sjanse-rapport 2003-10, s.54. http://lager.biofokus.no/sis-rapport/sistesjanserapport_2003-10.pdf
- Reiso, S. 2004a. Innvalgte biologisk viktige områder i skog i Nes kommune Øst for Glomma. Siste Sjanse-notat 2004-3, s.21. http://lager.biofokus.no/sis-rapport/sistesjansenotat_2004-3.pdf
- Reiso, S. 2004b. Registreringer av livsmiljø i nøkkelbiotoper, Nes kommune vest for Glomma. Siste Sjanse-rapport 2004-1, s.15. http://lager.biofokus.no/sis-rapport/sistesjanserapport_2004-1.pdf
- Statens landbruksforvaltning, Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren. 2007. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Rapport, s.80. <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/kulturlandskap/utvalgte-kulturlandskap/attachment/251?ts=12824850910&download=true>
- Statens landbruksforvaltning, Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren. 2008. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Tilråding til Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet. Rapport, s.62. <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/kulturlandskap/utvalgte-kulturlandskap/attachment/365?ts=12824895a88&download=true>

Vedlegg 1: Kartlagte naturtyper

Sortert på lokalitetsnummer som er vist på kart i Figur 3.

379 Vormnes ("tjern" øst for)

Dam – Eldre fisketom dam Verdi: A Areal : 10,168 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt 19. juli 2016 av Øivind Gammelmo (BioFokus) i forbindelse med ravinekartlegging i Nes kommune. Lokaliteten er en del av en større avgrensing av en ravinedal. Lokaliteten er tidligere registrert som naturtype av Kjell Magne Olsen. Naturtypebeskrivelsen er oppdatert i forbindelse med kartleggingen i 2016.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Den avgrensede lokaliteten ligger midt i Vingersdalen og er resultatet av et leirras for en del år siden. Dette raset har demmet opp bekkeløpet og det har dannet seg en betydelig dam i overkant. Området var tidligere en flat ravinedalbunn gravd ut i finkornete marine avsetninger.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen gjelder naturtypen dam med utformingen eldre fisketom dam. Vegetasjonen i selve dammen er sparsom, men det finnes bl.a. andemat, tjernaks, mannasøtgras, vassgro, gulldusk, krypsleie, bekkeblom, skjoldbærer, myksivaks, markrapp, vassrørkvein, skogsivaks, flaskestarr, springfrø, flikbrønse, krypkvein, grastjernaks, vasshøymol, stor andemat og kildegras innenfor avgrensingen.

Artsmangfold: Det er registrert småsalamander og bever i dammen. I tillegg er den rødlistede arten kildegras (NT) registrert her.

Bruk tilstand og påvirkning: Dammen er dannet etter et leirras i området for en del år tilbake.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i forbindelse med kartleggingen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere naturtyper som ligger innenfor et større helhetlig ravinesystem.

Verdivurdering: Dammen vurderes som svært viktig på grunn av funn av amfibier og rødlistearten kildegras. Lokaliteten vurderes som svært viktig for insekter og karplanter. Samlet vurderes lokaliteten som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten trenger ikke skjøtsel for å opprettholde sine naturverdier.

.....

629 Vingersdalen

Ravinedal – Ravinedal i marin leire med gjennomgående bekk Verdi: A Areal : 345,929 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt 19. juli 2016 av Øivind Gammelmo (BioFokus) i forbindelse med ravinekartlegging i Nes kommune i 2016. Ravinedal er vurdert som en sårbar naturtype (VU) av Artsdatabanken (Lindgaard & Henriksen 2011). Lokaliteten er vurdert etter faktaarkutkast for ravinedal (Erikstad 2014). Området er befart med fokus på kvartærgeologiske verdier og prioriterte naturverdier etter DN-håndbok 13. Det aller meste av ravinesystemet er undersøkt i felt og den inneholder flere naturtypelokaliteter. Disse lokalitetene er beskrevet for seg selv.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på neset der Vorma renner ut i Glomma, sør for E16 og øst for Vormsund sentrum. Det avgrensede arealet består av et ravinesystem som strekker seg fra Vingersdalsbekkens utløp i Vorma og opp til der E16 krysser ravinen vest for Nes kirke.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen gjelder geotopen ravinedal i marin leire med gjennomgående bekk. Ravinedalen har en hovedbekk som er ca. 1,25 km målt fra der hvor E16 krysser ravinedalen og ned til Vingerdalsevja. Området har flere sidegrener og må karakteriseres som et delnedbørsfelt med mer enn 2 sidegrener. Ravinedalene er markerte og høydeforskjellen fra dalbunnen og opp til ravineryggene er opp mot 20 meter. Vegetasjonen er typisk for raviner med lågurt på toppene og i sidene og høgstuadevegetasjon i dalbunnen. Grana er i stor grad hogd ut, særlig i nord og nordøst, og det finnes flere relativt ferske hogstflater i ravinen. Disse hogstflatene er i dag delvis dominert av løvskog. Det finnes lommer med middels

gammel granskog og noe gråor, men generelt sett finnes det lite gammelskogselementer som grove tær og død ved igjen i området.

Artsmangfold: Det er registrert påskepil (VU) i området. I tillegg er det registrert kildegras (NT), stor andemat og småsalamander i dammen. De to sistnevnte artene er ikke lenger ført opp på rødlista, men var det ved forrige utgave i 2010. Insektfaunaen ble ikke grundig undersøkt, men det forventes at området kan være rikt på invertebrater knyttet til vegetasjonen i den fuktige dalbunnen. Her finnes også en del død ved, først og fremst av løvtrær.

Bruk tilstand og påvirkning: Innenfor den avgrensede lokaliteten er landformen intakt. Området grenser til E16 i nord, jordbruksarealer i øst og vest, samt Vorma i sør. Det finnes en del nyere hogstflater innenfor lokaliteten, særlig i nord. En del opparbeidede jordveger går fra ravineryggene og ned i ravinen. Disse vegene krysser bekken flere steder, men ser ikke ut til å ødelegge dynamikken og bekkeløpet i ravinen.

Fremmede arter: Det ble registrert hagelupin langs vegkanten (E16) helt nord i lokaliteten. Rødhyll (HI) vokser spredt i ravinedalen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere isolerte ravinesystemer innenfor ravinelandskapet på Romerike. E16 i nord avskjærer ravinen fra resten av ravinesystemet i Vingersdalen.

Verdivurdering: Lokaliteten har en utstrekning på ca. 1,25 km (ca 1,8 km om man måler helt ut Vingerdalsevja) målt langs lengste bekkestreking. Området har flere mindre forgreninger og har middels kompleksitet. Lokaliteten er ikke kildepåvirket. Det finnes spor etter ravinering i lokaliteten. Arealet er middels stort og lokaliteten kan ansees som et eget delnedbørsfelt. Lokaliteten ligger i en region med store historiske inngrep i ravinelandskapet og har derfor viktig funksjon som restområde. Inngrepsstatusen innenfor avgrensingen er liten og det er kun registrert mindre tekniske inngrep som ansees å ha liten negativ effekt. Samlet vurderes området å være svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Inngrep som går på tvers av ravinedalen eller som går i dalbunnen vil redusere de kvartærgeologiske verdiene. Det samme vil andre tiltak som hindrer vannets aktivitet i ravinesystemet.

.....

697 Vingerdalsevja

Evjer, bukter og viker – Evje Verdi: B Areal : 24,211 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt 19. juli 2016 av Øivind Gammelmo (BioFokus) i forbindelse med ravinekartlegging i Nes kommune i 2016. Området er befart med fokus på kvartærgeologiske verdier og prioriterte naturverdier etter DN-håndbok 13. Lokaliteten er ikke tidligere avgrenset som naturtype. Lokaliteten ble ikke undersøkt i sin helhet, men de indre delene er forholdsvis godt undersøkt.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ytterst på Vormneset ved utløpet av Vingersdalen i Vorma ca. 1,5 km øst for Vormsund sentrum. Lokaliteten er ei tydelig evje som skjærer inn i Vingersdalen i ei bue mot nordvest. Innerst i evja finnes et frodig våtmarksområde som er avgrenset som en del av evja.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen gjelder naturtypen evjer, bukter og viker med utformingen evje. Evja ble ikke undersøkt i sin helhet i forbindelse med ravinekartleggingen. Evje med forholdsvis bratte bredder og lite eller ingen mudderflater. Evjen er sannsynligvis generelt dyp, men dybdemålinger er ikke foretatt. Helt innerst er det en frodig vegetasjon på marin leire. Store deler av evjen har lite eller ingen vegetasjon ute i vannet, og delvis tett kantskog langs bredden. Andre steder går naturbeitemarken nesten helt ned til vannkanten.

Artsmangfold: Det ble ikke registrert sjeldne arter i forbindelse med kartleggingen. Det er antatt at lokaliteten er viktig for insekter, spesielt akvatiske.

Bruk tilstand og påvirkning: Mulig påvirkning fra landbruket langs Vingersdalen.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i forbindelse med kartleggingen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere naturtyper som ligger innenfor et større helhetlig ravinesystem.

Verdivurdering: Det er ikke observert godt utviklede pusleplantesamfunn i evja. Lokaliteten har først og fremst verdier knyttet til vegetasjonssonen innerst i evja og det

samme området vurderes å ha stor potensial for insekter. Samlet sett ansees området som viktig (B-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Evjen bør overlates til fri utvikling. Det er viktig at beitet i naturbeitemarken opprettholdes. Beitet bør ikke gjødsles.

.....

698 Søndre Ullershov

Naturbeitemark – Lågurtbeiteeng Verdi: C Areal : 2,125 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt 19. juli 2016 av Øivind Gammelmo (BioFokus) i forbindelse med ravinekartlegging i Nes kommune. Lokaliteten er en del av en større avgrensning av en ravinedal. Lokaliteten er ikke tidligere avgrenset og er heller ikke registrert i MiS.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Den avgrensede lokaliteten ligger i lisiden av ravinen Vingersdalen ned mot Vingerdalsevja, rett sør for gården Søndre Ullershov i Nes kommune. Naturbeitemarken ligger på rik marin leire. Lokaliteten grenser til drevet jordbruksareal i nord og eller til skogsmark og tidligere naturbeitemark som er under sterk gjengroing.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen gjelder naturtypen naturbeitemark med utformingen lågurtbeiteeng. Typiske naturengarter i raviner som prestekrage, karve, ryllik, korsknapp, firkantperikum, markjordbær, hvitkløver, gulflatbelg og blåklokke forekommer vokser her. Engkransmose finnes i bunnsjiktet.

Artsmangfold: Lokaliteten er forholdsvis blomsterrik og ligger sørvendt. Rundt lokaliteten er det mye busk og kratt, samt skog, og lokaliteten vurderes som viktig for insekter - særlig pollinerende insekter. Det ble ikke registrert sjeldne arter i forbindelse med registreringen, men lokaliteten ble ikke grundig undersøkt for dette.

Bruk tilstand og påvirkning: Det ser ikke ut til at lokaliteten beites lenger og det er tydelige tegn på gjengroing. Trolig har dette tidligere vært beitet av storfe. Tydelige merker etter tråkk kan sees i lisiden.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i forbindelse med kartleggingen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere naturtyper som ligger innenfor et større helhetlig ravinesystem.

Verdivurdering: Naturbeitemarken er forholdsvis liten, men har et større innslag av typiske ravineengplanter. Det ble ikke registrert sjeldne eller rødlistede planter. Området vurderes som viktig for pollinerende insekter. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten er under gjengroing og beite vil hjelpe til med å holde lokaliteten åpen. Gjødsling vil forringe de biologiske verdiene.

.....

699 Vingersdalen S

Gammel granskog – Gammel lavlandsgranskog Verdi: C Areal : 4,551 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt 19. juli 2016 av Øivind Gammelmo (BioFokus) i forbindelse med ravinekartlegging i Nes kommune. Lokaliteten er en del av en større avgrensning av en ravinedal. Lokaliteten er ikke tidligere avgrenset og er heller ikke registrert i MiS.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Den avgrensede lokaliteten ligger på en ravinarygg midt i ravinen Vingersdalen sørvest for Nes kirke. Ravinedalen går her i en lang bue rundt den aktuelle ravinaryggen og drenerer videre mot sørøst. Det er en hoveddal med flere mindre sidegrener. Lokaliteten er avgrenset mot tilstøtende skogsmark.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen gjelder naturtypen gammel granskog med utformingen gammel lavlandsgranskog. Gran dominerer lokaliteten, men det finnes betydelige innslag av løvtrær. Vegetasjonen er frodig og består av både lågurt- og høgstaudevegetasjon. Typisk for slike rygger er lågurtvegetasjon, men her finnes høgstaudeelementer høyere opp langs lisidene. Her finnes bl.a. skogsalat, markjordbær, mjødurt, stornesle, skogburkne, enghumleblom, bringebær, skogsnelle, firblad, rød jonsokkblom. Skogen er lite sjiktet og det er begrensede mengder med død ved generelt i lokaliteten. Eldre trær av gran forekommer spredt.

Artsmangfold: Det ble ikke registrert rødlistede arter i forbindelse med kartleggingen, men det er et potensial for slike arter knyttet først og fremst til død ved av gran.

Bruk tilstand og påvirkning: Området er noe påvirket av tilstøtende hogster og kanteffekter er gjeldene, særlig i sør. Skogen er i ferd med å bli eldre granskog og sjiktingen begynner å bli mer fremtredende. Området har nok tidligere vært benyttet som beite, men dette er nok en god stund siden da vegetasjonen er av typisk skogkarakter.

Fremmede arter: Det ble registrert noe rødhyll (HI) mot hogstflaten i sør.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere naturtyper som ligger innenfor et større helhetlig ravinesystem.

Verdivurdering: Lokaliteten gis lav vekt i forhold til størrelse og artsamangfold, men middels vekt for tilstand. Samlet vurderes dette området som lokalt viktig (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel gir ingen positive effekter på kvalitetene i området. Lukkede hogster er lite egnet i denne typen ravineskog. Lokaliteten er liten og det bør utvises hensyn med hogster som skulle gå tett innpå lokalitetens grenser.

.....

700 Vingersdalen N

Gammel granskog – Gammel lavlandsgranskog Verdi: C Areal : 4,940 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt 19. juli 2016 av Øivind Gammelmo (BioFokus) i forbindelse med ravinekartlegging i Nes kommune. Lokaliteten er en del av en større avgrensning av en ravinedal. Lokaliteten er ikke tidligere avgrenset og er heller ikke registrert i MiS.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Den avgrensede lokaliteten ligger rett sør for vegen der E16 krysser Vingersdalravinen vest for Nes kirke. Ravinedalen som her går i retning nord-sør er gravd ned i finkornete marine avsetninger og drenerer mot sørvest. Det er en hoveddal med flere mindre sidegrener. Lokaliteten er avgrenset mot veg, annen skogsmark og jordbrukslandskap.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen gjelder naturtypen gammelgranskog med utformingen gammel lavlandsgranskog. Gran er dominerende i lokaliteten, men det er også større innslag av gråor i dalbunnen. Noe osp og rogn forekommer også. Vegetasjonen er typisk for denne typen raviner med lågurtskog med bl.a. trollbær, firblad og fingerstarr i lisen og opp mot ryggen. Dalbunnen har frodig høgstaudekog med karplanter som bl.a. skogburkne, enghumleblom, mjødukt, skogsivaks, vendelrot og kvitbladtistel. Skogen er delvis flersjiktet. Det finnes en del død ved i ulike nedbrytningsstadier. Noen eldre trær av gran, gråor og osp forekommer også.

Artsmangfold: Det ble ikke registrert rødlistede arter i lokaliteten, men det er et potensial for rødlistede arter knyttet til død ved. Lokaliteten ansees å ha et større potensial for insekter som er favorisert av habitater med stabil høy luftfuktighet.

Bruk tilstand og påvirkning: Eldre granskog er fremtredende innenfor den avgrensede lokaliteten. Lokaliteten er ikke utsatt for inngrep i nyere tid og er heller ikke påvirket av nærliggende hogster. Muligens har lokaliteten tidligere vært del av et større beiteområde, men det er nok en god stund siden da lokaliteten har en klart typisk skogkarakter.

Fremmede arter: Det ble observert noe hagelupin (SE) langs E16 helt nord i lokaliteten og noe rødhyll (HI) i selve skoglokaliteten nær kraftgaten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere naturtyper som ligger innenfor et større helhetlig ravinesystem.

Verdivurdering: Lokaliteten gis lav vekt i forhold til størrelse og artsamangfold, men middels vekt for tilstand. Samlet vurderes dette området som lokalt viktig (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel gir ingen positive effekter på kvalitetene i området. Lukkede hogster er lite egnet i denne typen ravineskog. Lokaliteten er liten og det bør utvises hensyn med hogster som skulle gå tett innpå lokalitetens grenser.

.....

740 Doktorbakken 8 I

Store gamle trær – Eik Verdi: A Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus v/Ole J. Lønnve den 21. september 2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en eik i en stor villahage (Doktorbakken 8). Treet er omgitt av plen.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen store gamle trær med utforming eik. Avgrensningen omfatter en todelt vidkronet sommerek med omkrets (målt i brysthøyde) på ca. 600 cm. Treet har ytre tegn til hulheter i den ene stammedelen. Barkstrukturen utgjøres av opp mot 7-8 cm dyp sprekkebark. Lite av stammen er dekket av mose. Treet er forholdsvis godt soleksponert.

Artsmangfold: Artsinventaret er bare overfladisk undersøkt. Treet befinner seg i en region der eik er uvanlig. Dette begrenser potensialet for arter spesialisert på eik. Hulheter og døde greinpartier gir derimot noe potensial for arter, spesielt vedlevende biller knyttet til hulhet- og dødved.

Bruk tilstand og påvirkning: Enkelte greiner er kappet, trolig flere år tilbake i tid. En benk står under treet (pr. 2017).

Fremmede arter: Ingen registrert.

Del av helhetlig landskap: Eik er svært uvanlig i denne regionen, og begrenser seg stort sett til enkelte tuntrær på gårder. Lokaliteten har derfor først og fremst en funksjon som et stort hult løvtre.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for store gamle trær, november 2014. Treet er godt innenfor grensen for inngangsverdi på naturtypen store gamle trær samt grensen for forskriften «hul eik». Treet har påviselige hulheter, men det har få døde greinpartier. Eksponeringsgraden er god. Landskapsøkologisk befinner treet seg i en region der eik er lite til stede i skog- og i landskapet forøvrig. Lokaliteten skårer høyt på parameteren størrelse, høyt på eksponering, lavt på landskapsøkologi og forholdsvis høyt på parameteren hulhet. Potensialet for interessante artsforekomster knyttet til hulheter og dødved, vurderes likevel som forholdsvis begrenset for dette treet. Samlet sett vurderes lokaliteten til en svært viktig (A) naturtype, først og fremst pga. forekomst av stort hult edelløvtre, som er sjeldent i regionen.

Skjøtsel og hensyn: Treet bør overlates mest mulig til fri utvikling. Døde greiner må i størst mulig grad ikke fjernes. All død eikeved på og rundt treet må så langt det er mulig få være i fred. Hvis døde greiner allikevel må fjernes grunnet sikkerhetsmessige grunner, bør disse legges på bakken under treet. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til treet.

.....

741 Doktorbakken 8 II

Store gamle trær – Bøk Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus v/Ole J. Lønnve den 21. september 2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en eik i en stor villahage (Doktorbakken 8). Treet er omgitt av plen.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen store gamle trær med utforming eik. Avgrensningen omfatter en flerdelt vidkronet sommerek med omkrets (målt i brysthøyde) på > 400 cm. Treet kan være hult, og det er et stort dødt parti i den ene stammen. Barkstrukturen er forholdsvis glatt. Lite av stammen er dekket av mose. Treet er forholdsvis godt soleksponert.

Artsmangfold: Artsinventaret er bare overfladisk undersøkt. Døde greinpartier gir noe potensial for arter, spesielt vedlevende biller knyttet til dødved. Ut over dette vurderes lokaliteten til å ha et noe begrenset potensial for interessante artsforekomster.

Bruk tilstand og påvirkning: Ingen tekniske inngrep av betydning registrert.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Del av helhetlig landskap: Eik er svært uvanlig i denne regionen, og begrenser seg stort sett til enkelte tuntrær på gårder. Lokaliteten har derfor først og fremst en funksjon som et stort hult løvtre.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for store gamle trær, november 2014. Treet er godt innenfor grensen for inngangsverdi på naturtypen store gamle trær samt grensen for forskriften «hul eik». Treet har ikke påviselige hulheter, men det har enkelte døde greinpartier. Eksponeringsgraden er god. Landskapsøkologisk befinner treet seg i en region der eik er lite til stede i skog- og i landskapet forøvrig. Lokaliteten skårer høyt på parameteren størrelse, høyt på eksponering, lavt på

landskapsøkologi og middels på parameteren hulhet. Potensialet for interessante artsforekomster knyttet til hulheter og dødved, vurderes som relativt lavt for dette treet. Samlet sett vurderes lokaliteten til en viktig (B) naturtype, først og fremst pga. forekomst av stort edelløvtre, som er sjeldent i regionen.

Skjøtsel og hensyn: Treet bør overlates mest mulig til fri utvikling. Døde greiner må i størst mulig grad ikke fjernes. All død eikeved på og rundt treet må så langt det er mulig få være i fred. Hvis døde greiner allikevel må fjernes grunnet sikkerhetsmessige grunner, bør disse legges på bakken under treet. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til treet.

.....

742 Søndre Ullerhov

Dam – Gårdsdam Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus v/Ole J. Lønnve den 21. september 2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en gammel dam i tilknytning til en tidligere beitemark ved Søndre Ullershov på Nestangen. Lokaliteten er i dag for det meste omgitt av skog. I øst grenser den delvis mot fulldyrket mark.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen dam med utforming eldre fisketom dam. Lokaliteten er forholdsvis skyggefull. Langs deler av bredden forekommer rikelig med sverdlilje. Dammen er omkranset av gråor og bjørk med innslag av spisslønn, gran og vier (Salix). Flytebladvegetasjon utgjøres av en betydelig bestand av tjønnaks. Fisk er ikke registrert og dammen er høyst sannsynlig fisketom. Dammen antas å være forholdsvis dyp.

Artsmangfold: Faunaen i dammen er ikke undersøkt, men det vurderes som svært sannsynlig at lokaliteten har funksjon for flere amfibiearter i området. Småsalamander er tidligere registrert ved Søndre Ullershov (2001). Småsalamander er også registrert flere andre steder på Nestangen. Også spissnutefrosk kan forekomme her. Av andre amfibier kan det antas at både buttsnutefrosk og padde bruker denne dammen til yngling. Også storsalamander (NT i h. t. Norsk rødliste for arter, 2015) kan tenkes å yngle i dammen. Derimot er denne arten (og amfibier generelt) pr. 2017 relativt dårlig kartlagt i Nes kommune, slik at dette er det vanskelig å vurdere uten en mer målrettet undersøkelse. Dammen vurderes også å ha potensial for interessante forekomster av invertebrater knyttet til limniske miljøer.

Bruk tilstand og påvirkning: Tekniske tiltak er tidligere foretatt i dammen. Den er blant annet førsøkt drenert ut. I seinere år er den rensket opp med gravemaskin.

Fremmede arter: Ingen registrert

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med forekomsten av tilsvarende dam-lokaliteter i Nes kommune. Både småsalamander- og storsalamander er registrert i regionen.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Den vurderes som viktig for amfibier og andre organismer knyttet helt eller delvis til limniske miljøer. Samlet sett vurderes lokaliteten til en viktig (B) naturtype.

Skjøtsel og hensyn: Det er per i dag ingen nødvendighet med skjøtselstiltak. Gjengroingsproblematikk i dammen er ikke aktuelt på det nåværende tidspunkt. Derimot kan dette bli en aktuell problemstilling i fremtiden, slik at dette bør holdes under oppsyn.

.....

743 Nordre Ullerhov beitemarksdam

Dam – Eldre fisketom dam Verdi: C Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus v/Ole J. Lønnve den 21. september 2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en dam i tilknytning til en beitemark ved nordre Ullershov på Nestangen. Beitemarken er intensivt beitet av storfe.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen dam med utforming eldre fisketom dam. Lokaliteten ligger eksponert til ute på et beite. Til dels i- og rundt dammen forekommer kratt av gråselje og- eller ørevier (Salix) samt med innslag av noe bjørk. Dammen har derfor variabelt med åpne vannspeil. Noe av

dammen skygges kraftig ut av vierkrattet, mens andre deler er mer åpne og soleksponte, spesielt i kantene. Partier med sennegrass/flaskestarr forekommer, særlig i sørøst-enden. Liten andemat ble notert, ellers lite vannvegetasjon. Vannkvaliteten er ikke undersøkt, men på befaringstidspunktet virket kvaliteten mindre god. Dammen er trolig forholdsvis grunn, og det antas at den er fisketom.

Artsmangfold: Faunaen i dammen er ikke undersøkt, men det vurderes som sannsynlig at lokaliteten har funksjon for flere amfibiearter. Småsalamander er tidligere registrert ved Søndre Ullershov (2001). Småsalamander er også registrert flere andre steder på Nestangen. Også andre amfibiearter som buttsnutefrosk, spissnutefrosk og padde kan tenkes å benytte dammen. Det er heller ikke utelukket at også storsalamander (NT i h. t. Norsk rødliste for arter, 2015) kan tenkes å yngle her. Dammen vurderes også til å ha noe potensial for enkelte limniske invertebrater.

Bruk tilstand og påvirkning: Dammen påvirkes av at storfe beiter rundt og at de benytter dammen som drikkevann. Storfemøkk i dammen er dårlig for vannkvaliteten. Gammel plast etter rundballer fins i sørøst-enden av dammen. Dammen er dessuten til dels svært gjengrodd.

Fremmede arter: Ingen registrert

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten må sees i sammenheng med forekomsten av tilsvarende dam-lokaliteter i Nes kommune. Både småsalamander- og storsalamander er registrert i regionen.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Lokaliteten vurderes til å ha noe potensial for amfibier og andre organismer knyttet helt eller delvis til limniske miljøer. Samlet sett vurderes lokaliteten til en lokalt viktig (C) naturtype, først og fremst fordi tilstanden til lokaliteten er mindre god.

Skjøtsel og hensyn: Dammen bør renskes opp og plastsøppel etter rundballer og evt. annet skrot må fjernes.

.....

744 Ullershovvegen nord

Store gamle trær – Furu Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på Nestangen der Vormå og Glomma møtes, og utgjør nærmere bestemt en liten skrinnsåkerholme vest for Ullershovvegen ikke langt fra E16.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er store gamle trær med utforming furu. Treet er ikke spesielt høyt, men har en bred krone og har en stammediameter på ca. 80 cm. Det er en del døde grener i kronen, men treet ser meget vitalt ut.

Artsmangfold: Gamle furutrær i kulturlandskapet kan ha en spesielt viktig funksjon for enkelte insekter som er knyttet til dette miljøet, men ingen spesielle arter er påvist og det var heller ikke spor av gnag på treet som skulle tilsa etablering av f. eks. sjeldne biller.

Bruk tilstand og påvirkning: Treet er i godt hold.

Fremmede arter: Det ble ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten i 2017.

Del av helhetlig landskap: Slike gamle furuer i kulturlandskapet er sjeldne på Romerike og treet er i så måte ikke en del av et nettverk av lignende biotoper.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for store gamle trær, november 2014. Treet gis liten vekt på størrelse, men stor på tilstand da treet har grove greiner som er soleksponte. Treet får lav vekt på rødlistearter, men det er potensial for spesialiserte insekter som krever solekspont furuved. Samlet vurderes treet som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det bør holdes åpent på hele kollen rundt treet slik som i dag. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til treet.

.....

745 Nordre Ullershov

Dam – Gårdsdam Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen. Dammen er kun overfladisk undersøkt i 2017 og grenser og verdi er revurdert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes, nærmere bestemt rett nord for Nordre Ullershov gård. Den har en vei på ene siden og ligger i en trolig lite beitet hagemark.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er dam med utforming gårdsdam. Det er snakk om en vegetasjonsrik dam med både kantvegetasjon, helofytt- og flytebladsplanter. Det er bl. a. mye flaskestarr, dunkjevle, mannasøtgras, småandemat og flikbrønsle i og ved dammen.

Artsmangfold: Av amfibier er det per i dag registrert vanlig frosk og spissnutefrosk i dammen. Ut fra vegetasjon og rikhet vurderes det som rimelig å anta at dammen kan ha et rikt mangfold av insekter knyttet til slike vegetasjonsrike dammer.

Bruk tilstand og påvirkning: Dammen ble rensket opp i 1995, men er i løpet av 22 år grodd forholdsvis mye igjen og fremstår i dag som en vegetasjonsrik dam der mye av vannspeilet er dekket med flytebladsplanter.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten i 2017.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Vegetasjonsrike dammer i kulturlandskapet er viktige oaser for mange arter. Dammen har god tilstand og den har en viktig funksjon for noen amfibier og trolig en del insekter. Manglende funn av sjeldne og truede arter trekker verdien ned fra svært viktig til viktig (B verdi). Det er imidlertid viktig å påpeke at undersøkelsene av arter i dammen har vært begrenset.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel med det første, men det kan være positivt å innføre beite i hagemarka som omgir lokaliteten. Mange arter er knyttet til kortbeitet og noe tråkkutsatt mark i tilknytning til slike dammer.

.....

746 Vormnes

Dam – Gårdsdam Verdi: A Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er tidligere kartlagt av Dolmen og Strand og er senest besøkt av Terje Blindheim, BioFokus, i 2017 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen. Det ble ved siste anledning kun foretatt en vurdering av vegetasjon.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes og utgjør en større gårdsdam på gården Vormnes.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: I dammen er det ganske mye småandemat, mannasøtgras og vanlig tjønnaks. I kantene, særlig i nord hvor vokser det flikbrønsle, nikkebrønsle, soleiegro, slåttestakk, sverdlilje, mjødukt og myrmjølke. Bjørk og osp dominerer i tresjiktet og dammen grenser til veier og plen rundt hele.

Artsmangfold: Liten salamander, vanlig frosk og padde ble alle registrert i dammen rundt 2000 og finnes trolig der enda. Det er også karuss i dammen. Sumpgresshoppe ble hørt i vegetasjonen rundt dammen. Området vurderes å ha et visst potensial for spesielle insekter knyttet til slike dammer. Nikkebrønsle som det ble funnet noen eksemplarer av nord i dammen er vurdert som sårbar på rødlisten.

Bruk tilstand og påvirkning: Dammen er velholdt og lite tilgrodd og trolig ganske dyp.

Fremmede arter: Det ikke registrert fremmede arter på lokaliteten i 2017, men karuss er regnet som en fremmed art i Norsk natur.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: DN håndbok 13 (1999, revidert 2007) sier at alle vegetasjonsrike dammer i kulturlandskapet skal ha verdi som svært viktig (A verdi). Denne dammen har påvist en truet planteart og vurderes å ha et vist potensial for sjeldne og truede insekter som er knyttet til denne typen dammen. A verdien som lokaliteten også er gitt tidligere vurderes derfor å kunne opprettholdes.

Skjøtsel og hensyn: Ingen umiddelbare behov for skjøtsel per 2017.

.....

747 Vormnesvegen

Parklandskap – Alléer Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorm og Glomma møtes.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er parklandskap med utforming alléer, men kunne også vært lagt inn som store gamle trær av osp, bjørk og lind. Trærne måler fra 30-70 cm i diameter. Alléen har flere forholdsvis grove ospetrær som er et typisk element i kulturlandskapet på Nestangen.

Artsmangfold: Det er ikke kartlagt noen spesielle arter i denne alléen, men store, gamle og soleksponerte trær er viktige for bl. a. insekter. Det er mange vanlige lavarter på barken av trærne.

Bruk tilstand og påvirkning: Trærne er stort sett i godt hold og få er så gamle at de har begynt å danne død ved eller hulheter. Det er stor spredning i trærnes alder.

Fremmede arter: Det ble ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten i 2017.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007).

Verdien av lokaliteten er sett i sammenheng med andre store gamle trær i området. Antall trær og potensiale på sikt for at særlig de mange store gamle ospetrærne kan bli viktige for mange arter gjør at lokaliteten verdisettes som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten er ikke vurdert å trenge noen form for skjøtsel i 2017. Så lenge jordene på begge sider holdes som i dag er gjengroing et lite problem. Gamle trær med hulheter og død ved er særlig viktig og bør i så stor grad som mulig beholdes. Trær som faller eller "tas ned" av sikkerhetsgrunner kan legges på østsiden av alléen (kun de store stammedelene). Osp bør prioriteres i hele lokaliteten.

.....

749 Vormnes øst II

Gammel lavlandsblandingsskog – Ravine-blandingsskog Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorm og Glomma møtes. Området er avgrenset som et multipolygon med to deler adskilt av noe mer plantasjepåvirket skog. Grenser ellers til fulldyrka mark og plantasjeskog.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er gammel lavlandsblandingsskog med utforming ravine-blandingsskog. Ravinedaler som har vokst igjen med skog etter tidligere kulturpåvirkning og som ikke er plantet til med gran. Vegetasjonen er typisk for raviner med lågurtskog på rygger og et lite stykke ned i sidene. Her vokser bl. a. trollbær, liljekonvall og fagerklokke. Nede i dalbunnen og et stykke opp i sidene er det fuktigere mark med høgstaude-skog hvor arter som krypsoleie, sølvbunke, skogstjerneblom, myrmaure, firblad, sølvbunke, mjørdurt, stornesle og springfrø vokser. I overgangen mellom disse vokser typisk arter som skogsalat, bringebær, hengeving, fugletelg og kratthumleblom. Skogen har en rik treslagsblanding og er godt sjiktet. Den sørlige delen har forholdsvis mye osp og innslag av en del hegg langs elva.

Artsmangfold: Området har ikke blitt godt undersøkt for arter og skogen har per i dag ikke spesielt lang kontinuitet og derfor kan det ikke forventes at dødvedkvalitetene som finnes i området har en viktig funksjon for sjeldne og truede arter per i dag. Sørvendte, rike og høyproduktive skoger som dette er imidlertid fra naturens side svært artsrike og området vil på noe sikt få en meget stor verdi for skogsarter som ikke overlever i skog med for hyppig hogstintensitet. Lærøre ble funnet sør i området, en lite kartlagt art i ravineskogene.

Bruk tilstand og påvirkning: Skogen er lite påvirket i skogbrukssammenheng, men bærer preg av å ha vært mye mer åpen tidligere som følge av tidligere

kulturmarksaktivitet. Herav et høyt innslag av løvtrær med bl. a. alm (45 cm i diameter), rogn (25), selje (30), gråor (30), osp (40) og spisslønn (30). Grana er stedvis ganske grov med diameter opp til 50 cm og dominerer i partier. Det finnes død ved av de fleste treslag hovedsakelig i tidligere nedbrytningsstadier. Noe død ved er soleksponert og potensielt særlig viktig for insekter.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for gammel lavlandsblandningsskog, november 2014. Lokaliteten skårer middels på størrelse, tilstand og rikhet, men foreløpig lavt på artsmangfold. Samlet vurderes lokaliteten som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten må nå betegnes som skog og har få eller ingen kvaliteter igjen som kulturmark. Dagens kvaliteter er knyttet til skogsvegetasjon, gamle trær og død ved og det anbefales at skoglige kvaliteter får utvikle seg fritt. Tungt beite bør unngås, men lavt beitetrykk med lette dyr er trolig forenlig med å ivareta skogkvalitetene.

.....

750 Nordre Vormnes I

Dam – Gårdsdam Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen. Dammen er kun overfladisk undersøkt i 2017 og grenser og verdi er revurdert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes, nærmere bestemt rett nord for Nordre Vormnes gård. Dammen er ganske liten og avgrenset av plen på tre kanter og en trerekke med osp mot øst.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er dam med utforming gårdsdam. Det er snakk om en forholdsvis vegetasjonsrik dam med en del kantvegetasjon med arter som flikbrønsle, mannasøtgras, tunbalderbrå, krypsoleie, slåttestarr, åkersnelle og soleiegro. Ute i vannet er det storandemat og vanlig tjønnaks. Åpent vannspeil anslås til ca. 80 % av dammen i 2017.

Artsmangfold: Det er gjort funn av liten bruskgule, samt liten salamander, vanlig frosk og spissnutet frosk. Ut fra vegetasjon og rikhet vurderes det som rimelig å anta at dammen kan ha et rikt mangfold av insekter knyttet til slike vegetasjonsrike dammer.

Bruk tilstand og påvirkning: Dammen ser ut til å være i god tilstand med kantvegetasjon og åpent vannspeil og tilsynelatende rimelig god vannkvalitet.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten i 2017.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Vegetasjonsrike dammer i kulturlandskapet er viktige oaser for mange arter. Dammen har god tilstand og den har en viktig funksjon for noen amfibier, igler og trolig en del insekter. Manglende funn av sjeldne og truede arter trekker verdien ned fra svært viktig til viktig (B verdi). Det er imidlertid viktig å påpeke at undersøkelsene av arter i dammen har vært begrenset.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke noe behov for skjøtsel per 2017, men opprensning kan være aktuelt på sikt.

.....

751 Nordre Vormnes II

Store gamle trær – Osp Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes og nærmere bestemt på Nordre Vormnes gård.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er store gamle trær med utforming osp. Lokaliteten utgjør fire større trær som står mellom en dam og plen.

Trærne er forholdsvis storvokste og det som trolig er eldst måler ca. 70 cm i diameter og har et stort hulrom og grov sprekkebark. Alle stammene er soleksponerte.

Artsmangfold: Ingen særegne arter er påvist, men store gamle trær er generelt viktige for en rekke arter, spesielt insekter for denne typen trær som står fritt og solåpent i kulturlandskapet. Det ble heller ikke registrert noen spesielle arter av sopp, lav eller moser på barken.

Bruk tilstand og påvirkning: Trærne ser ut til å være vitale til tross for til dels høy alder. Det er lite dødvedelementer tilstede i trærnes krone.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt noen fremmede arter på lokaliteten i 2017.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for store gamle trær, november 2014. Trærne skåres middels til høyt på tilstand, særlig trukket opp av et større hulrom med vedmuld i det ene treet. Ellers skåres lokaliteten lavt til middels på arts mangfold og middels på størrelse. Totalt vurderes området som viktig (B verdi) sett i sammenheng med andre lignende kvaliteter i landskapet.

Skjøtsel og hensyn: Det er ingen umiddelbare behov for skjøtsel, men det bør holdes åpent rundt trærne. Trær som vurderes kappet pga. sikkerhet bør gjøre det høyt oppe for å skape en høystubbe. Stammen bør ligge igjen mot plen som substrat for sopp og insekter. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til trærne.

.....

752 Ullershovvegen

Parklandskap – Alléer Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes øst for Nordre Ullershov gård.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er parklandskap med utforming allé. Osp er per i dag det viktigste treslaget i lokaliteten som også inneholder en del bjørk for det meste. Det er ganske stor variasjon i dimensjoner på trærne i alléen og tettheten av trær varierer også mye.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert. Mange av de store ospene har et rikt mangfold av typiske lavararter knyttet til trær i kulturlandskapet.

Bruk tilstand og påvirkning: Et fåtall av ospetrærne er meget storvokste og trolig ganske gamle. De har noe grov bark, noen hulheter og noe dødved partier. Alle virker friske, men kanskje noe gjenvokste av yngre trær.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten i 2017.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Verdien av lokaliteten er sett i sammenheng med andre store gamle trær i området.

Antall trær og potensiale på sikt for at særlig de mange store gamle ospetrærne kan bli viktige for mange arter gjør at lokaliteten verdisettes som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten er ikke vurdert å trenge noen form for skjøtsel i 2017. Så lenge jordene på begge sider holdes som i dag er gjengroing et lite problem. Gamle trær med hulheter og død ved er særlig viktig og bør i så stor grad som mulig beholdes. Trær som faller eller "tas ned" av sikkerhetsgrunner kan legges på den mest solrike delen av alléen (kun de store stammedelene). Stedvis er det en del tett buskas som med fordel kan ryddes noe i for å gi mer lys til stammen på de større trærne. Osp bør prioriteres i hele lokaliteten.

.....

753 Nes kirkeruiner

Parklandskap – Parker Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes og er del av et større parkanlegg rundt Nes kirkeruiner.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er karakterisert best som parklandskap, men kunne også vært lagt inn som en rekke punkter av store gamle trær da det er de eldre trærne som er grunnlaget for avgrensningen. Vegetasjonen i hele området er plenklippede arealer. Naturverdiene er knyttet til gamle trær av selje, alm, lønn og lind. I tillegg finnes også yngre trær av disse, samt yngre trær av bjørk og hestekastanje. Det er 6 virkelig gamle seljer i området som alle har grov sprekkebark og et stort mangfold av moser og lav som bl. a. piggstry, bristlav, bleiktjafs og mørkskjegg. I tillegg er det mye skorpelav og andre makrolaver på trærne. Noen har dødvedpartier og tilløp til hulheter. Det største seljetreet måler opp mot 70 cm i diameter. I tillegg til disse trærne finnes en større alm (80 cm), spisslønn (50 cm) og tre eldre lindetrær (60-70 cm).

Artsmangfold: Det er ikke kartlagt sjeldne og truede arter på lokaliteten, men det kan være et vist potensial for insekter knyttet til de eldste trærne, samt potensielle skorpelav på barken.

Bruk tilstand og påvirkning: Trærne er gamle, men i godt hold. Det ser ut til å være en praksis med å skjære ned trær som kan være hule.

Fremmede arter: Det kan være at enkelte av buskene i parken er vurdert som fremmede arter i Norge, men dette er ikke nærmere undersøkt. Det ser heller ikke ut til at disse artene sprer seg til andre steder i nærheten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Naturverdiene er knyttet til gamle trær av selje, alm, lønn og lind og arter som er avhengige av slike. Det er et visst potensial for insekter knyttet til de eldste trærne, samt potensielle skorpelav på barken. Lokaliteten vurderes som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Målsettingen med lokaliteten er å ivareta et mangfold av arter som er knyttet til gamle soleksponerte trær. Det er derfor viktig at trærne får stå så lenge som mulig. Hule trær kan stå i svært mange år uten å dø eller falle ned. En viss grad av beskæring kan heller gjennomføres. Evt. stammer som tas ned kan med fordel legges i den sørvendte skråningen bortenfor slåttemarka, mens smågrener og kvist fjernes. Gamle trær i tilknytning til ruinene er et element som fremhever det antikke ved kirken på en måte som gjør at både kulturarv og naturarv her kan sees litt i sammenheng.

.....

754 Nes kirkeruiner V

Slåttemark – Svak lågurt slåttefukteng Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus ved Ulrika Jansson og Terje Blindheim 23.08.2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplan for Nestangen i Nes kommune. Lokaliteten er tidligere lagt inn i Naturbase (BN00025486). Type, beskrivelse og avgrensning er revidert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Slåttemarken ligger i en bratt sørvestvendt skrent ved kirkeruinene ytterst på Nestangen. Lokaliteten ligger på leire i et område med tykke mariene avsetninger over en fattig berggrunn (NGU løsmassekart og berggrunnskart)

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder en slåttemark av typen lågurtslåtteeeng (rik slåtteeng). Det har skjedd noen utglidninger i leiren innenfor avgrensningen og her er vegetasjonen mer pionerartspreget. Engen er urterik med arter som tiriltunge, aurikkelsveve, hårsveve, gjeldkarve, markjordbær, gul gåseblom, ryllik, engknoppurt, gulmaure, blåklomme, gulflatbelg, tveskjeggveronika, blåkoll, grasstjerneblom, prikkperikum, legeveronika og dunkjempe og gress som gulaks. I partier er det også hestehov som tegn på forstyrret/utrast mark og sølvbunke, løvetann, åkersvineblom og brennesle som er tegn på flekker med mer næringsrik mark.

Artsmangfold: Engen er urterik og sørvestvendt. Dette gir varme solforhold og god potensial for pollinerende insekter. Flere vanlige arter av beitemarkssopp som papegøyevekssopp, skjor vokssopp og seig vokssopp ble registrert i den plenklippede delen av engen. Det er trolig flere arter av vokssopp i engen. I 2003 ble skogkrattssoleie (NT) registrert på engen.

Bruk tilstand og påvirkning: Den øvre, flatere delen av engen klippes i dag som plen. Den brattere delen av avgrensningen er per i dag ikke i bruk og deler av arealet er i ferd med å gro igjen med grås, hegg, selje og gran og skygges til dels av høyere vegetasjon

som vokser lenger nede i skrenten. Området bærer stort sett ikke preg av gjødsling, unntatt et mindre areal.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter innenfor avgrensningen.

Del av helhetlig landskap: Det er ikke registrert andre slåttemarksareal på Nestangen, dette til tross for at slåttemark har vært vanlig tidligere. Mye areal som har vært slått er nå brukt til beite eller har grodd igjen.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Slåttemarken er urterik og lite preget av gjødsling. Den er solvarm og det er stort potensial for pollinerende insekter. Området gror sakte igjen og den urterike vegetasjonen kan bli skygget ut. Området er viktig for biologisk mangfold knyttet til tradisjonelt hevdet slåttemark og vurderes som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: For å opprettholde slåttemarkspreget urterik eng bør ungt kratt innenfor avgrensningen kappes og fjernes. Området bør slås etter avblomstring (august) og høyet bør tørkes på bakken for deretter å fjernes. Den delen av avgrensningen som per i dag klippes som plan bør få komme opp og blomstre og deretter slås på samme måte som resten av arealet. I mer gjødselspregete deler bør man de første årene slå hyppigere og fjerne høyet med en gang. I nedkant av slåttemarken kan deler av tresjiktet tas ut for å sikre bedre lysforhold på slåttemarken.

.....

755 Nestangen

Gammel boreal lauvskog – Gammel gråorheggskog Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus ved Ulrika Jansson 23.08.2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune. Lokaliteten er tidligere lagt inn i Naturbase (BN00025493) i 1999 (nøkkelbiotopregistrering i skog) og 2003 (kartlegging av naturtyper og verdisetting av biologisk mangfold) av Siste Sjanse (nå BioFokus). Informasjonen er videreført og oppdatert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på neset der Vorma og Glomma møtes, nedenfor kirkeruinene på Nestangen. Skogen vokser på et tykt lag av rike marine leiravsetninger. Neset er skredsfikret med stein mot elvene (trolig utført i 1975) og nederst mot elvene ligger trærne delvis utover steinmassene og elva.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder gammel boreal lauvskog av typen gammel gråorheggskog. Nærmest Glomma inngår en smal sone med flompåvirket gråorheggskog med enkelte mandelpil. Gråor dominerer i tresjiktet, men her vokser også hegg, selje, gran og noe rogn. Gråorskogen er flersjiktet og variert, med en del gamle seljer, gråor og rogn. Enkelte gråor er over 30 cm i diameter i brysthøyde og her inngår også graner på ca 60. cm i DBH. Hegg er vanlig i busksjiktet og her vokser også leddved. I feltsjiktet vokser skogsallat, kratthumleblom, springfrø, firblad, trollbær, liljekonvall, gaukesyre, skogburkne mfl. Kulturmarksarter som hundekjeks og brennesler inngår spredt, særlig opp mot gammel kulturmark. Det fins løvtrelæger og -gadd i alle nedbrytningsfaser og en del læger og gadd av gran. Det er mest død ved og eldre trær i den del av lokaliteten som vokser i skrenten ned mot Glomma.

Artsmangfold: Mandelpil (VU) ble registrert i flomsone mot Glomma. De rødlistede artene rynkeskinn (NT) og korallpiggsopp (NT), samt signalartene kjøttkjuke og vasskjuke ble registrert i forbindelse med tidligere kartlegginger og det er sannsynlig at de fortsatt fins i området.

Bruk tilstand og påvirkning: Deler av biotopen har vært beitet. Spor av dette er både piggtrådgjerden og tegn på gjengroing fra tidligere mer åpen skog i vegetasjonen. Østre del av lokaliteten er mindre påvirket av tidligere beite.

Fremmede arter: Rødhyll (HI) fins spredt i hele lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Det er kun mindre rester av mer naturlig skog igjen på Nestangen, men lignende skogtyper fins i to kartlagte ravinesystem på Nestangen.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for gammel boreal løvskog, november 2014. Skogen er flersjiktet og i partier er det grove trær og mye død ved i flere nedbrytningsstadier. Det er funn av flere rødlistearter, men ingen svært sjeldne. Det er høy biologisk produksjon i skogen med mye insekter og lokaliteten en trolig en viktig hekkelokalitet for spurvefugl og spetter. Området har vært tresatt i lang tid, men deler av området har vært åpnere på grunn av beite. Området vurderes som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: De biologiske verdiene i området er ikke avhengig av skjøtsel for å opprettholdes, unntatt at det kan være positivt å fjerne rødhyll som er en fremmed art.

756 Ullershovfallet S

Gammel boreal lauvskog – Gammelt ospeholt Verdi: C Areal : daa

Innledning: Lokalteteten ble kartlagt av BioFokus ved Ulrika Jansson 23.08.2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokalteteten ligger mellom et jorde og et hogstfelt sør for Ullershovfallet på østsiden av Nestangen i Nes kommune. Ospene vokser solåpent på et tykt lag av rike marine leiravsetninger.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder et gammelt ospeholt som er spart ved hogst av skog i øst. Ospene måler opp mot 50 cm i diameter, men her fins ospetrær i flere aldre. Ospene har grov bark og flere er hule med bohul til hulrugende fugl. Flere osper har ospeildkjuke (*Phellinus tremulae*) og en rik flora av moser og lav.

Artsmangfold: Hule osper er viktige for spetter og andre hulrugende fugl. Potensial for lav, mose og insekter knyttet til solvarme gamle osper.

Bruk tilstand og påvirkning: Skogen i øst er hogget og det er også ryddet yngre trær innenfor avgrensningen.

Fremmede arter: Stikkelsbær (LO) vokser spredt i ospeholtet.

Del av helhetlig landskap: Grov osp finnes flere steder på Nestangen, både som enkelttrær, i alleer, spredt på kulturmark og i skog. Gammel solbelyst osp er viktig for mange artsgrupper og det at det fins flere nærliggende forekomster er positivt for det biologiske mangfoldet knyttet til gammel osp.

Verdivurdering: Lokalteteten er vurdert etter nytt faktaark for gammel boreal løvskog, november 2014. Ospeholtet er lite, men har kvaliteter for arter knyttet til osp i landskapet. Hule og grove trær, grov bark og solåpne partier gir kvaliteter for både fugl, lav, mose og insekter. Lokalteteten vurderes som lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Rydding av kratt og oppslag av andre løvtrær vil sikre at ospene står solåpent og varmt. Dette fremmer artsamangfoldet særlig av insekter knyttet til grov osp.

758 Ullershovfallet

Naturbeitemark – Lågurtbeiteeng Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokalteteten ble kartlagt av BioFokus ved Ulrika Jansson 23.08.2017 og Terje Blindheim 12.09.2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune. Området er tidligere avgrenset med et mye større areal, men med kortfattet beskrivelse. Avgrensning, beskrivelse og verdivurdering er oppdatert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokalteteten ligger i det store beiteområdet ved Ullershovfallet på østsiden av Nestangen i Nes kommune og utgjøres av de brattere partiene i beitet som ikke bærer like stort preg av gjødsling. Lokalteteten er delt i to av en kjerrevei. Løsmassene i området er rike marine avsetninger av leire. Søndre deler av det store beiteområdet er tidligere rast ut til en leirskredgrop og her utgjøres det avgrensede naturbeitearealet av kanten til leirskredsgropen. I nord er ligger avgrenset areal i en beiteravine der både flatene oppe og selve dalen er sterkt gjødselspregete og kun de bratte partiene fortsatt har naturengpreg.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturbeitemark av typen lågurtbeiteeng (rik beiteeng). Området rundt avgrensningen er preget av gjødsling og det er litt gjødselspreget også i lokalteteten. Flekkvis i de bratte partiene er det mer naturengpreg med arter som blåkløkke, gulflatbelg, gulmaure, karve, gulaks, prestekrage, aurikkelsveve, gjeldkarve, sauesvingel, marianøkkelblom, dunkjempe, tiriltunge og fjellblom, iblandet med timotei, sølvbunke, hundegrass og hundekjeks som dominerer på beitemarken utenfor avgrensningen. Tidligere er også dvergforlemmegei, sølvmaure, engtjæreblom, hårsveve, fløyelsmarikåpe, harerug og villtimotei observert. Engen er stort sett åpen, men noen steder forekommer eldre einer.

Artsmangfold: Dvergforglemmeie (Myosotis stricta, NT) er tidligere registrert i lokaliteten. Det ble i 2017 registrert flere beitemarkssopp: gulbrun narrevokssopp (NT), rødskivevokssopp (NT), kjeglevokssopp, engvokssopp, gul vokssopp, skjør vokssopp, gul småfingersopp, grå vokssopp, papegøyevokssopp, blektuppet småkøllesopp, krittovokssopp, beiterødspore og liten vokssopp. Lokaliteten bør undersøkes for insekter.

Bruk tilstand og påvirkning: Lokaliteten er litt gjødselspreget. Den beites av storfe og beitetrykket er godt.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i forbindelse med kartleggingen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en av de få lite gjødslete ravinebeitene på Nestangen.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Naturbeitet har mange typiske naturengarter av både karplanter og beitemarkssopp, derav 3 rødlistearter. Den er i god hevd med storfebeite, men er noe gjødselspreget. Lokaliteten vurderes som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene ivaretas best om lokaliteten fortsatt beites med moderat beitetrykk samtidig som gjødsling opphører både i lokaliteten og i områder med avrenning til lokaliteten.

.....

759 Ullershovfallet NII

Hagemark – Rik hagemark med boreale trær Verdi: C Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus ved Ulrika Jansson 23.08.2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en østvendt skrent mellom et jorde og en gjødslet beitemark og ligger nord for Ullershovfallet på østdelen av Nestangen i Nes kommune. Løsmassene er tykke marine finkornete løsmasser (leire).

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder en ospedominert hagemark på lågurtmark (Rik hagemark med boreale trær) med noe gjødselspreg. Flere av ospene er grove, med den groveste på nesten 60 cm i DBH. Ospene har grov bark og noen er hule. De har rik flora av lav med vanlige arter som barkrugg (Ramalina farinacea), allélav (Anaptychia ciliaris) og ospeoransjelav (Gyalolechia flavorubescens). Engvegetasjonen under ospene har arter som fagerklokke, prestekrage og hvitmaure, men deler er også noe mer gjødselspreget.

Artsmangfold: Potensial for lav, mose, insekter og fugl knyttet til grovbarkedede og hule osper.

Bruk tilstand og påvirkning: Den ospedominerte tresatte kulturmarken skygges i vest av ungt kratt som kommer opp i åkerkanten. Det kommer opp en del ung osp i engen.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Det er flere ospedominerte naturtyper (ospeholt, ospeallér, ospedominert hagemark og enkelttrær) på Nestangen og dette nettverket av ospebiotoper er viktig for arter knyttet til slike trær.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for hagemark, november 2014. Flere grove osper i kulturmark med naturengpreg. Potensial for både rikbarksarter, insekter og hulrugende fugl. Lokaliteten er liten og vurderes som lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Rydding av kratt og småplanter av osp i og vest for lokaliteten vil sikre lystilgang og varme forhold for både karplanter og insekter. Å unngå gjødsling vil være positivt for naturengfloraen. Ved ryddig bør man vurdere å spare insektspollinerte busker og trær.

.....

760 Søndre Ullershov SV

Naturbeitemark – Lågurtbeiteeng Verdi: C Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus ved Ulrika Jansson 23.08.2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune. Lokaliteten er en del av en tidligere avgrenset lokalitet som nå er delt i to og kraftig innsnevret. Lokaliteten er besøkt 19. juli 2016 av Øivind Gammelmo

(BioFokus) i forbindelse med ravinekartlegging i Nes kommune, men ble da ikke nærmere undersøkt annet enn som del av en avgrenset ravinedal.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten er ligger i det store beiteområdet på østsiden av Vingerdalsevja vest for Ullershovfallet på østsiden av Nestangen i Nes kommune og utgjøres av de brattere partiene i beitet som ikke bærer like stort preg av gjødsling. Deler av arealet er mer solvarmt med helningsretning mot sør, sørvest og sørøst. Løsmassene i området er rike marine avsetninger av leire. Kun de bratte partiene har fortsatt naturengpreg.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensingen gjelder naturtypen naturbeitemark av typen lågurtbeiteeng (rik beiteeng). Den ligger i et større aktivt beite, men kun de mindre gjødselspregete arealene er avgrensede som naturbeitemark. Karplantefloraen har innslag av blåklokke, prestekrage, gulaks, ryllik, gulaks, gjeldkarve, karve, engknoppurt og fjellblom. Her vokser også mye sølvbunke, hundekjeks, hundegras og timotei. Særlig på areal som i en periode har vært gjengrodd/gjenplantet med gran, men som nå er åpnet opp er verdiene knyttet til naturengarter større. Det vokser spredt med bukser og mindre trær på beitet.

Artsmangfold: Lokaliteten er blomsterrik og har potensial for både insekter og beitemarkssopp.

Bruk tilstand og påvirkning: Området er aktivt beite av storfe. Det siger næringsrikt vann inn i lokaliteten fra jordene i overkant. Deler av området har granstubber og er nylig åpnet etter en periode med tredekning.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i forbindelse med kartleggingen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere naturtyper som ligger innenfor et større helhetlig ravinesystem. Det ligger større naturengareal rett øst for lokaliteten.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter DN-håndbok 13 (1999, oppdatert 2007). Lokaliteten har flere naturengarter, men mangler de litt mer gjødselsskyende artene som dunkjempe og marianøkleblom. Naturbeitemarken ligger i et område som beites aktivt og hevdene er god. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene ivaretas best om lokaliteten fortsatt beites og ved å unngå gjødsling både av selve lokaliteten og av tilgrensende areal ovenfor lokaliteten.

.....

761 Disen Ø

Flommarksskog – Mandelpilkratt Verdi: **B** Areal : daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av BioFokus ved Ulrika Jansson 23.08.2017 i forbindelse med naturtypekartlegging og utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen i Nes kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjøres av en 500 m lang stripe flommarksskog helt nede ved Glomma øst for Disen, på østsiden av Nestangen. Skogen vokser på leiravsetninger og finsedimenter som er satt av langs Glomma. Kanten er skredssikret med stein, men skogen vokser først og fremst på finmateriale som er satt av utenfor steinkanten og trærne ligger delvis utover steinmassene og elva.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder flommarksskog av typen mandelpilkratt og er dominert av mandelpil. Andre vierarter, inkludert istervier og hvitpil, og andre løvtrær som gråor, selje og hegg inngår i tre- og busksjikt. Trærne ligger stort sett horisontalt ut i vannet. Flere mandelpiler er opp mot 25 cm grove, men her fins trær i alle aldre. Langs etter en 500 m lang strekning er mandelpilkrattet avbrutt noen ganger, både av naturlig åpne flommarksareal og av hogst av mandelpil på saubeite. Feltsjiktet er dårlig utviklet. Det vokser blant annet palmemose i bunnsjiktet. Det er mye død ved og liggende levende ved i lokaliteten.

Artsmangfold: Stor bestand av mandelpil (VU) ytterst i flomsonen. Stor potensial for arter som skvulpmose og seljepute, men disse ble ikke funnet ved befaring.

Bruk tilstand og påvirkning: Et avsnitt av flommarksskogen som grenser mot et saubeite er hogget. I deler er feltsjiktet preget av saubeite og gjødselsig fra gjødslet beitemark i overkant.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Mandelpil er en nokså vanlig art i flomskog langs etter Glomma, men er kun registrert i en annen lokalitet på Nestangen i dette prosjektet.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for flommarksskog, november 2014. Langstrakt forekomst av mandelpildominert flommarksskog (vurdert som nær truet i Norsk Rødlitte for Naturtype 2011) med store mengder død ved. Den har nokså store bestander med mandelpil. Området er påvirket av sikring, men dynamikken er fortsatt delvis intakt. Samlet vurderes lokaliteten som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Det beste for de biologiske verdiene i lokaliteten vil være å unngå hogst hogst i hele lokaliteten og å begrense beite i deler av lokaliteten.

.....

762 Ullershov I

Store gamle trær – Alm Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes, nærmere bestemt ved en utedo ved Ullershov.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er store gamle trær med utforming alm. Treet måler ca. 1 meter i diameter og har svakt utviklet sprekkebark. Det er generelt lite dødvedelementer i kronen som er ganske vid.

Artsmangfold: Det er ikke registrert spesielle arter knyttet til treet, men store gamle trær er generelt viktige for en del spesialiserte arter knyttet til slike elementer i kulturlandskapet. Treet har en del lav og moser som ikke er nærmere undersøkt, men dette er i hvert fall i all hovedsak snakk om vanlig forekommende arter.

Bruk tilstand og påvirkning: Treet er i meget god tilstand og står åpent til i kant mellom hage og gjenvoksende ravine.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn. Treet må særlig sees i sammenheng med lønnetrærne i umiddelbar nærhet.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for store gamle trær, november 2014. Treet får høy vekt på størrelse, men lav vekt på artsamangfold og tilstand noe som totalt gir verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det bør holdes åpent rundt treet, ellers skjøtsel som i dag. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til treet.

.....

763 Ullershov II

Store gamle trær – Spisslønn Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger på Nestangen der Vorma og Glomma møtes, nærmere bestemt ved Ullershov.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er store gamle trær med utforming spisslønn. Lokaliteten utgjør en ring med 9 lønnetrær som er ganske gamle med diametere mellom 40 og 60 cm i diameter. Flere av trærne har dødvedpartier og hulheter og noen stammer er helt døde, men stående. Trærne står tett og er plantet av tidligere eier.

Artsmangfold: Gamle soleksponerte løvtrær har stort potensial for å huse sjeldne og truede insektarter knyttet til slike miljøer. Det ble registrert noen ordinære vednedbrytere som svartrandkjuke og lønnekjuke på enkelte stammer og det kan være et vist potensial for interessante lav og moser knyttet til barken på trærne.

Bruk tilstand og påvirkning: Opprinnelig et parkelement som nå har fått verdi for biologisk mangfold grunnet sin høye alder. I liten grad i bruk i dag.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten og verdivurderingen av den er sett i sammenheng med andre lignende lokaliteter på Nestangen og omegn.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for store gamle trær, november 2014. Trærne skåres lavt til middels på størrelse, men middels til høyt på tilstand og middels på potensiale for rødlistede arter. Totalt vurderes tilstand og

potensiale så pass høyt at lokaliteten gis verdi som viktig (B verdi) selv om spesielle arter ikke er påvist.

Skjøtsel og hensyn: Trærne bør skjøttes på en slik måte at levealder forlenges så mye som mulig samtidig som dødved-elementer og hulheter ivaretas. I dag er enkelte stammedeler som er brukket ned lagt til side i skråninga rett ved og dette er meget gunstig for insekter som vil ha det varmt. Det bør holdes åpent rundt trærne slik at de ikke skygges ut. Gravingsarbeider bør unngås i rotsonen til treet.

.....

764 Vormnes øst III

Ravinedal – Ravinedal i marin leire med gjennomgående bekk Verdi: B Areal : daa

Innledning: Lokaliteten er feltbefart av BioFokus ved Terje Blindheim, BioFokus, 23. august 2017 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan for Nestangen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Ravinedalen ligger på Nestangen i møtet mellom Glomma og Vorma nærmere bestemt ca. 400 meter sørøst for Vormnes gård.

Løsmassene i området er finkornete dype marine avsetninger (leire).

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder ravinedal i marin leire med gjennomgående bekk. Området har tykke løsmasser og det ser ikke ut til å være noe fjell i dagen i dette området. Det avgrensede området består av tre ravinedaler som er tett knyttet sammen og som stedvis arbeider seg mot hverandre der ryggene er smale. Dalene, som er mellom 300 og 450 meter lange med en høydeforskjell på dalsidene på 10-20 meter ender ut i Vorma med en samlet avstand ved utløpene på 200 meter. Dalsidene er slake til middels bratte og danner markert avsatte ravinedaler med enkelte små sidegrener. Bekkene i området er små/temporære og området ser ut til å være lite påvirket av graving fra kildebekker og har generelt lite ras og utglidninger og dermed områder med blottlagt leire. Flommen fra Vorma går relativt kort inn i ravinene da de hever seg ganske raskt fra elvenivået.

Artsmangfold: Det er registrert alm (VU) i den vestre dalen. Mangfoldet av arter er høyest i de vestre delene som ikke er gjenplantet med gran og i områdene nærmest Vorma som har en del engpreget og noe flompåvirket vegetasjon.

Bruk tilstand og påvirkning: Det er ikke registrert noen spesielle inngrep i ravinedalene bortsett fra gjerding i øvre deler. De fleste ravinedalene er nok påvirket av bakkeplanering i øvre deler, men det er vanskelig å avgjøre hvor mye av dalene som er påvirket av slike inngrep. Trolig er det snakk om forholdsvis korte og grunne øvre deler av ravinene som er planert/gjenfylt. Dyrene går i all hovedsak per i dag ikke nede i det avgrensede ravineområdet. Foruten de to områdene som er avgrenset som skognaturtyper etter DN håndbok 13 er hele det avgrensede området mer og mindre gjenplantet med gran som nærmer seg hogstmodenhetsalder.

Fremmede arter: Ikke mye påvirket, men noe rødhyll finnes.

Del av helhetlig landskap: Ravineområdet utgjør tre naturlig korte ravinedaler på Nestangen vendt mot Vorma og en del av et større ravinelandskap på Nestangen og langs Vorma og Glomma.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert etter nytt faktaark for ravinedal, november 2014. Ravinens lengde i seg selv tilsier lav verdi, men utformingen med opp til 20 meter høye dalsenkninger og markerte ravinedaler, ingen påvirkning av nyere inngrep, total størrelse av de tre systemene tilsier høyere verdi. Området utgjør et helhetlig nedbørfelt med tre sidegrener og som tilleggskvalitet har området innslag av viktige skognaturtyper. Samlet gis området derfor verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Ravinedalen i seg selv trenger ingen skjøtsel. Forbygninger som hindrer naturlige mindre utrasinger vil redusere kvalitetene. Det er planlagt beite i ravinene på sikt. Det anbefales at dette innføres hovedsakelig i de per i dag gjenplantede østre delene og ikke i den vestre dalen hvor det er avgrenset viktige skogkvaliteter.

.....

Vedlegg 2. Rødlistearter

Norsk rødliste for arter (Henriksen og Hilmo 2015) lister og vurderer norske arters risiko for utryddelse. For å vurdere en spesifikk arts risiko for utryddelse vurderes grovt sett artens sjeldenhet, tilbakegang og leveområdets størrelse og fragmentering. Målsettingen med den nasjonale rødlisten er å sikre at artene ikke forsvinner fra landet.

Artene på rødlisten er rangert i seks kategorier. Kategoriene viser hvor høy risiko artene i kategorien har for å dø ut, forutsatt at forholdene ikke endres.

Tabell 4. Rødlistekategorier. Kategorier som utgjør truede arter i kursiv.

RL-kategori	Rødlistekategori	Forklaring
RE	<i>Regionalt utdødd (Regionally Extinct)</i>	<i>Arter som er utdødd som reproduserende i landet. Ifølge IUCN skal denne kategorien kun benyttes når det ikke er spor av tvil om at arten er utryddet i landet. I tillegg skal arten ha reprodusert i Norge de siste 200 årene.</i>
CR	<i>Kritisk truet (Critically Endangered)</i>	<i>Arter som har ekstremt høy risiko for å dø ut (50 % sannsynlighet for utdøing innen 3 generasjoner og minimum ti år)</i>
EN	<i>Sterkt truet (Endangered)</i>	<i>Arter som har svært høy risiko for å dø ut (20 % sannsynlighet for utdøing innen 5 generasjoner, minimum 20 år).</i>
VU	<i>Sårbar (Vulnerable)</i>	<i>Arter som har høy risiko for å dø ut (10 % sannsynlighet for utdøing innen 100 år).</i>
NT	Nær truet (Near Threatened)	En art er nær truet når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid.
DD	Datamangel (Data Deficient)	En art settes til kategori datamangel når usikkerhet om artens korrekte kategoriplassering er svært stor, og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC.

Tabell 5. Kategorier for arter som ikke er rødlistet.

Kategori-forkortelse	Kategori	Forklaring
NE	Ikke vurdert (Not Evaluated)	Arter som ikke har blitt vurdert. Dette kan for eksempel skyldes dårlig utredet taksonomi, dårlig kunnskapsgrunnlag eller mangel på tilgjengelig kompetanse.
NA	Ikke egnet (Not Applicable)	Arter som ikke skal vurderes på nasjonalt nivå. I hovedsak fremmede arter hvilket er arter som er kommet til Norge ved hjelp av mennesket eller menneskelig aktivitet etter år 1800.
LC	Livskraftig (Least Concern)	Dette er arter som ikke er direkte truet og har livskraftige bestander i Norge.

Vedlegg 3: Fremmede arter og svartlistearter

Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste (Gederaas et al. 2012) lister og risikovurderer arter som bevisst eller ubevisst er innført til Norge ved hjelp av mennesket, etter år 1800.

Dette betyr at alle arter som er tatt inn i Norge etter 1800 betegnes som fremmede arter. De fremmede artene blir vurdert etter invasjonspotensial og økologisk effekt og blir satt i en kategori som viser hvilken grad av trussel arten utgjør for norsk natur. Invasjonspotensial angir sannsynlighet for artens spredning og etablering i naturen, og sannsynlig hastighet for invasjonen. Økologisk effekt viser i hvilken grad den fremmede arten kan påvirke stedege arter og naturtyper. Ikke alle fremmede arter i Norge er svartlistearter, men kun de fremmede arter som etter vurdering ender opp i de to høyeste kategoriene (SE eller HI). Svartelisten er med andre ord en liste over fremmede arter som utgjør svært høy risiko eller høy risiko i norsk natur.

Tabell 6. Fremmedartskategori. Kategorier som utgjør svartlistearter i kursiv.

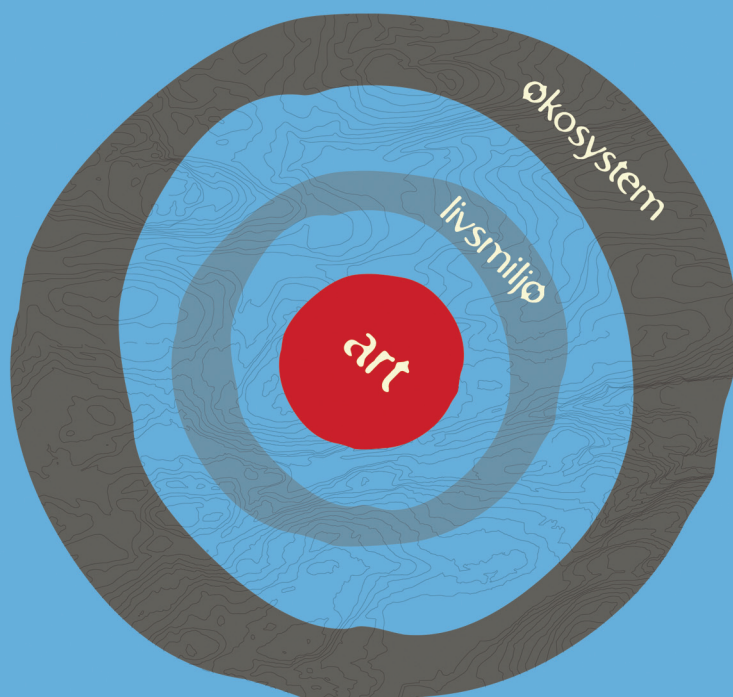
FA-kategori	Svartlistekategori	Forklaring
SE	<i>Svært høy risiko (Severe impact)</i>	<i>Fremmede arter med en svært høy risiko er faktiske eller potensielle økologiske skadegjørere og har potensial til å etablere seg over store områder.</i>
HI	<i>Høy risiko (High impact)</i>	<i>Fremmede arter med høy risiko har stor spredning med en viss økologisk effekt, eller stor økologisk effekt med en begrenset spredning</i>
PH	Potensielt høy risiko (Potentially high impact)	Fremmede arter med potensielt høy risiko har enten store økologiske effekter, kombinert med et lite invasjonspotensial, eller et stort invasjonspotensial, men ingen kjente økologiske effekter.
LO	Lav risiko (Low impact)	Fremmede arter med lav risiko er ikke dokumentert å ha noen vesentlig negativ påvirkning på norsk natur.
NK	ingen kjent risiko (No known impact)	Fremmede arter uten kjent risiko har ingen kjent spredningspotensial og ingen kjente økologiske effekter

Skjotselssoner for Nestangen kulturlandskap

Tegnforklaring

- Områdeavgrensning
- Skjotselssoner
- 1 - Slåttemark
- 2 - Naturbeitemark
- 3 - Hagemark
- 4 - Skog med tilpasset bruk
- 5 - Gamle trær
- 6 - Dammer
- 7 - Skog med naturskogskarakter
- 8 - Ugjødset beitemark
- 9 - Urterik kantsone

0 500 1000 1500 m

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>